

MAGYAR LÁNY

4 lei

Taxa postală plătită și aprobată Dir. Gen. P.

ROMANIA

Ngs. Ramaszetter Róbert
HUNGARIA Disztér 1-2.

BUDAPEST

Főszerkesztő
és a szerkesztésért felelős:
Dr. Paál Árpád

KERESZTÉNY POLITIKAI NAPILAP
VI. évfolyam, 187 (1629) szám * Vasárnap, 1937 szeptember 19

Főmunkatárs:
Dr. Gyárfás Elemér

Genfben is zárt ajtók mögött tárgyal a földközi-tengeri értekezlet

Átszövegezték és aláírták a pótmegállapodások szövegét. — Olaszország nem került szóba és nem tért ki az értekezlet a valenciai kormány követeléseire sem

A spanyol partvidéken egyetlen hajó sem teljesít a jövőben ellenőrző szolgálatot

Genfből jelentik: A földközi tengeri értekezleten résztvevő államok kiküldöttei pénteken újból összeültek, ezuttal Genfben. Az ülés célja a nyoni egyezmény két függelékének aláírása volt. Ezért nagy meglepetést keltett, hogy a zárt ajtók mögött tartott ülés a délutáni órákig húzódott.

A Havas a délutáni órákban közleményt adott ki, mely szerint az értekezlet ülésének elhúzódtát nem politikai nehézségek okozták, hanem a vita tisztán jogi nehézségek körül forgott. Politis görög kiküldött kifogásolta,

hogy a pótmegállapodások szövegezése nem elég pontos és eltérő magyarázatokra adhat alkalmat. Politis érvelését a többi balkán állam is támogatta, mire az értekezlet a szakértőket új szövegezésre utasította. Az ülésen Olaszország nem került szóba és nem tért ki az értekezlet a valenciai kormány pénteken hangoztatott kifogásaira és követeléseire sem.

A földközi tengeri értekezlet tagjai este 6 órakor újból összeültek s a már átszövegezett pótmegállapodásokat írták alá.

A földközi-tengeri ellenőrzés szolgálatába állítják a spanyol partok ellenőrzését végző tengeri haderőket is

Politikai körökben nagy feltűnést keltett az angol és francia kormányok az az elhatározása, hogy megszünteti a spanyol partok ellenőrzését, melyet Anglia és Franciaország a semlegességi bizottság határozata alapján vállalt. Az angol és francia kormány ezt az elhatározást már közölte a semlegességi bizottság elnökével és a bizottságban résztvevő államokkal. Az elhatározást azzal indokolják, hogy a spanyol partok ellenőrzését végző tengeri haderőket ezentul a földközi-tengeri ellenőrzés szolgálatába kívánják állítani. A francia és angol elhatározás gyakorlatilag annyit jelent, hogy Párizs és London szerint a benemavatkozási egyezmény tárgyalanná vált és a nyoni egyezmény kerül előtérbe és annak végrehajtására kell a fősúlyt fektetni. Ennek következtében a spanyol partvidéken egyetlen hajó sem teljesít a jövőben ellenőrző szolgálatot.

Angol hivatalos körök azonban hangoztatják, hogy az angol és francia hadihajók visszavonása semmi változást nem von maga után a benemavatkozási politika összességében, mert a megfigyelő szolgálat és a szárazföldi ellenőrzés továbbra is érvényben marad s a semlegességi bizottság által kiküldött megfigyelők továbbra is a spanyol kikötőkben maradnak. Angol politikai körök szerint a földközi tengeri egyezmény végrehajtása mindennél fontosabb, tehát sürgősebb a spanyol partok ellenőrzésénél is. Marad ugyan néhány angol és francia hadihajó a spanyol partok mentén, de ezeknek kizárólag az angol és francia nemzeti érdekek védelme lesz a feladatuk. Angol hivatalos körök hangoztatják, hogy a spanyol partok ellenőrzésének megszüntetése nem jelent szakítást a semlegességi politikával.

A német és francia sajtó kommentárja

Berlinből jelentik: A német kormány főhivatalosa, a „Deutsche Diplomatisch-Politische Korrespondenz“ foglalkozik angol és francia köröknek ama álláspontjával, hogy most már Olaszországon a sor és neki kell kéri a felvételt a nyoni egyezmény kötetébe. Ez annyit jelent, — állapítja meg a lap, — hogy Olaszországot ismét vissza akarnák szorítani abba a mellérendelt szerepbe, amelyből a fasizmus kiemelte. Tévedés volna azonban azt hinni, hogy Olaszország ismét elengedi vitatni földközi-tengeri elsőszülöttségi jogát. Ugy látszik, hogy a földközi-tengeri incidenst bizonyos hatalmak földközi-tengeri monopólium megszerzésére szeretnék kihasználni. Ilyen kísérlet pedig nem vezethet eredményre.

Nem térhetnek vissza azok az idők, amikor az európai politikában az önkény dirigált.

Párizsból jelentik: A francia sajtó megállapítja, hogy a közeljövőben nem várható Olaszország csatlakozása a nyoni egyezményhez s Mussolini berlini látogatása előtt semmilyen lépést nem tesz ez ügyben. A „Liberté“ megállapítja, hogy Eden pillanatnyilag győzedelmeskedett Chamberlain felett. Ennek azonban igen nagy hátránya az, hogy Mussolini és Hitler berlini tárgyalásait a mostani események hangulatában fogják majd lefolytatni. Érthető tehát, hogy Chamberlain és Delbos aggódalmaskodnak. Litvinov és Eden pedig hangosan hirdetik megelégedésüket.

(Tudósításunk folytatása a 3-ik oldalon.)

A nürnbergi kiáltvány margójára

Írta: Dr. Léber János

A német nemzeti szocializmus minden esztendőben szeptember hónap első napjaiban szokta megtartani seregszemléjét Nürnbergben. Az uralom átvétele óta ezek a seregszemlék évről-évre szélesednek, mélyülnek nemcsak mértanilag, hanem tartalomban is. Ma már nemcsak Németország, hanem az egész világ felfigyel ezekre a pártnapokra s azokra a kijelentésekre, amelyek ezeken a napokon a német politika felelős tényezőinek ajkairól elhangzanak. Hét napon keresztül egymást követik az ünnepek, felvonulások, gyűlések: mindmégannyi örömhangjai és szavaknál fényesebb, meggyőzőbb bizonyítékai a német erőnek, öntudatnak és lázas útkeresésnek. A Vezér itt találkozik népe egyetemével. Itt fejti ki tanításait, itt vázolja fel terveit s itt adja ki legfőbb utasításait. Az alvezérek nem tesznek egyebet, mint részre bontják, méltatják és magyarázzák a Vezér programjának egyes pontjait.

Az ideai pártnapok legfőbb eseménye megint csak Hitler elnök és kancellár kiáltványa és záróbeszéde volt. Remek teljesítmény volt mindkettő. Kétszer két órán keresztül hallhattuk a rádión keresztül a nemzeti szocializmus felfogását társadalmi rendről, forradalomról, gazdasági bajokról és ezek gyógyszeréről, — legfőképpen azonban a bolsevizmusról s ennek megteremtőjéről: a zsidóságról. Volt ezekben a beszédekben sok bölcs megállapítás, megszívleendő tanítás; de voltak sajnos olyan részei is, amelyek mellett a keresztény, főleg pedig a katolikus közvélemény nem mehet el szó nélkül.

Abban igaza van Hitlernek, hogy világnemzeti harc dúl a világon s ebben a küzdelemben „a hagyományos emberi, társadalmi rend és az emberi kulturák fennmaradásának vagy megsemmisülésének kérdéséről van szó.“ Arról se lehet vitatkozni, „hogy évezredek építmények — amelyek örökéletűeknek látszottak — valóban gyengéknek bizonyultak és rombadőltek.“ De hogy ezek az építmények a vallás és a vallásos nevelés intézményei lennének elsősorban, abban joggal kételkedik minden elfogulatlan és a történelem eseményeit figyelemmel kíséző és tisztán látó ember.

„Az állítólagos „nevelés“, valamint valamely meghatározott felekezethez való tartozás nem tekinthető többé a társadalmat építő és fenntartó tényezőnek — mondotta Hitler löbbek között. — Bizonyos új tanítások és felfogások támadásaival szemben ezek a régi eszmények és szerkezetek nem bizonyultak eléggé ellenállóképeseknek.“

Hogy hol és mikor mutatkoztak meg a kereszténységnek és a keresztény nevelésnek — mert ezekre célzott a Vezér — ezek a hiányosságai vagy gyengéi, — azzal adós marad. Mi sem vitatkozunk tehát e kijelentésekkel, csak megállapítjuk azt, hogy éppen a kereszténység lelki és erkölcsi ható erejének tudatos és intézményes kiszorítása a közeljövőben s éppen a vallás-erkölcsi nevelés akadályozása, sok helyen egyenes megtiltása az iskolákban, tette lehetővé azt, hogy a kereszténytelenné lett lelkekben a bolsevizmus szelleme tudott eluralkodni. Erőszakkal: börtönnel és fegyverekkel ideig-óráig el lehet nyomni a bolsevista mozgolódásokat, de legyőzni igazán csak a vallás tűn-

döklő szépségeivel s a vallásos lelkek légióinak erejével lehet.

Sokat beszéltek arról az elmúlt napokban, hogy miért tartotta jónak Hitler, aki eddig mindig tartózkodott a kereszténységet nyíltan támadó kijelentések megtételétől — ilyen határozottan s ilyen kifejezetten állást foglalni a keresztény felekezetek társadalomfenntartó szerepe ellen. Hiszen erre az utóbbi hetek eseményeiben semmi oka sem volt. A berlini pápai nunciussal való több órás tanácskozása közvetlenül a pártnapok előtt éppen arra engedett következtetni, hogy ha nem is megbékülés, de legalább enyhülés várható a III-ik Birodalom és az Egyház viszonyában. Sajnos, ennek éppen az ellenkezője történt. Igazuk volt tehát azoknak, akik a nürnbergi pártnapok előtt arról suttogták, hogy a nemzeti szocialista vezetőembereknek Rosenberg körül kialakult csoportja azt kívánta a Vezértől, hogy ezt az alkalmat használja fel a kereszténység nyílt megtagadására s a német nemzeti vallás proklamálására. Hitler — úgy látszik, — nem állt teljesen kötélnek s megelégedett azzal, amit mondott s a teljes szakítást alkalmasabb időkre halasztotta. Rosenberget pedig azzal bétkítette meg, hogy a Nobeldíjat helyettesítő, 100.000 márkát jelentő nagy német kitüntetés neki ítélte oda.

A kiáltvány befejező részében a faji egészségügy terén elért eredményeket méltatta a Vezér. „Ennek a politikának — mondotta többek között — igen nagy hatása lesz a német nép jövőjére. Nagyobb, mint bármely más törvénynek. Ez a politika az, mely új embert teremt. Csak az biztosítja valamely nép jövőjét, aki meg tudja őrizni annak egészségét.”

Fenntartás nélkül aláírjuk, hogy a nép-egészségügy egyik legfontosabb feladata a népi politikának. Nem lehet túrni azt, hogy a tuberkulózis, vérbaj s az ezekhez hasonló betegségek évenként százezerszámra pusztítsák a nemzet fenntartó elemeit. Gondoskodni kell ezeknek a néppusztító betegségeknek, főleg pedig ezek okainak kiirtásáról. Gondoskodni kell olyan szociális berendezkedésekről, olyan gazdasági és szociális viszonyok teremtéséről, amelyek lehetetlenné teszik egy társadalom kebelében a nyomort, mint a népbetegségek melegágyait.

De azt állítani, hogy az egészség önmagában és egyedül képes biztosítani egy nép jövőjét, hogy semmi más nem kell hozzá, hogy a lélek gondozása, táplálása, erősítése felesleges, sőt káros — amint ezt a nemzeti szocialisták hirdetik — túlzás és olyan eltévelyedés a vér és faj istentésének materialista babonái között, ami éppen arra lehet alkalmas, hogy

általános hitté és meggyőződésé válván, a megmenteni óhajtott nép romlását idézze elő.

A vér- és fajtisztaság nagy erény, de csak ha lelki nemességgel párosul. A legfajtisztább egyén is hitvány, hazaáruló, gazember lesz, ha a fennkölt eszmék szeretete és szolgálata kivész belőle. Az ideálok, az eszmények szeretetét és áldozatos szolgálatát pedig nem a vér, hanem a vallásosság szent vizeiben naponként megújuló, megtisztuló, megerősödő lélek igénye „parancsolja” a magasabbrendű emberi élet hordozójára.

Azt mondta végül Hitler a kiáltvány egyik részében, hogy a nemzeti szocializmus forradalma nem döntötte romba a múltat, nem semmisítette meg a múlt értékeit, hanem ezeket az értékeknek célszerű felhasználásával építi fel a jövőt. Tisztelettel szeretnénk megkérdezni az egész világ keresztény közvéleménye Németország mai legnagyobb emberétől: mit tart ő értékeknek a német történelemben? A tudományt, a művészetet, a fejlett ipart, vagy a kultúra világ-bámulatára méltó alkotásait, a kölni Dómot vagy a német lélek fegyelmességét és rendszeretét-e? Akármelyik is legyen „történelmi érték” a Vezér szemében, akármelyiknek is köszönheti Németország mai nagyságát és tekintélyét, azt az egyet nem vitathatja el, senki sem kétségbe nem vonhatja: hogy úgy mint Európának többi nemzetei, a német nép is a kereszténységnek köszönheti egész történelmi múltját, történelmi múltjának

Idegés gyomorhaj,

gyomorgörcsök, görcös állapot, hányinger és emésztéssel eredő ideges fejfájás és álmatlanság esetében a világhírű amerikai „Gastro D.”-vel úgy a belföldi, mint a bécsi, berlini stb. klinikákon hosszabb kísérletek után a legszebb eredményeket érték el.

Gastro D. kapható gyógyszerárakban és drogériákban, vagy megrendelhető 125 le utánvet mellett Császár E. gyógyszerárakban, București, Calea Victoriei 124.

és jelenének minden értékét, szépségét és nagyszerűségét.

Nem lehet tehát egyik szemmel szeretettel, megértéssel, rajongással nézni a német lélek kifejtett szépségeit, a német kultúrát és civilizációt, a másiktól pedig gyűlölet-lángokat lövelni mindezen értékek és szépségek megteremtője: a kereszténység felé. Aki ma Európában a kereszténység ellen támad, úgy tesz, mint a szülőgyilkos, aki miután felnevekedett, megerősödött szülőinek áldozatos jóságából és szeretetéből, — nehogy hálával kelljen viseltetnie irántuk s nehogy engedelmeskedni kelljen főbb dolgokban továbbra is, — inkább kiteszi szüleit az útszélre, vagy alkalmas órában elpusztítja őket.

Ezekkel szemben is áll az Isten negyedik parancsa: Tiszteld atyádat és anyádat, hogy hosszú életű lehess a földön!

Dicséretes családvédelmi intézkedések Olaszországban

Kölcsönt kap a házasulandó. Segítik a sokgyermekes családokat

Rómából jelentik: Az olasz hivatalos lap rendeletet közöl, mely végleg rendszerezi a házassági kölcsönt. A rendelet értelmében házasságkötés céljára állami kölcsönt kap minden jegyespár, ha a házasságkötéskor egyikük sem haladta meg a 26-ik életévet és jövedelmük az évi 12 ezer lírát nem haladja meg. Az első gyermek után elengedik a kölcsönt tiz százalékát, a második gyermek után további husz százalékot, a harmadik gyermek után harminc százalékot.

a negyedik gyermek után törlik az egész kölcsönt.

Az agglényadót, melyet Olaszországban minden 26 éven felüli férfi fizet, kiterjesztik a katonatisztekre és altisztekre is. Ugyanekkor eltörlik a katonatiszti házasságoknál eddig megkövetelt hozományt, az ugynevezett apánaszt. A sokgyermekes családok gyermekei nagymérvű tandíj kedvezményben részesülnek. Fontos anyavédelmi intézkedések is vannak a rendeletben. Az állami alkalmazásban lévő nők, ha gyermekük születik, távollétük alatt fizetésüket rendszeresen megkapják és semmi hátrány nem érheti őket.

Nehéz felhő

Írta: Török Kovács Hermin

Nagyaném szigorú asszony volt. Elesenézésű, mosolytalan, ridegszavú. Valami banat fektűt az életén, mint fekete szárny és régi csapódások hamu alatt izzó emléket torlított ki szívéből minden gyengédséget. Amióta emlékszem, félelemmel tekintettem rá. Ha végigment fekete, suhogó ruhájában a házon, — mindig selyemben járt, ha fakult, régi foszladozó selyem volt is, — ha besnézesű fekete szeme, mely mint parázsló láng égett sárga, rancos arcában, áthatóan vizsgált minden butort és minden tárgyat, úgy tetézett: soha titok nem maradhat fedetten tekintete előtt.

Nem szeretett senkit, semmit. Fagyos szívében jéggé dermedt minden meleg. Karja sohase ölelt, keze sohase simogatott, ajkáról gyöngéden szeszertő szó soha el nem lebbent. Ha kriptába zártak volna, nem lehetett magányosabb, ridegebb az életem.

Tízankét esztendőskoromban kerültem hozzá. Boldog, meleg otthonból a sivárság jégvermébe. Amikor anyámat öltöztették fekete selyemruhába, márványujjai közé rózsafüzért tettek és azt mondták: csokolj meg, mert többé nem fogom látni, — akkor egyuttal a vigasztalan szomorúságnak és örökös bánatnak feneketlen örvényébe kerültem. Volt a házban egy velem körülbelül egyazon életkorú leány: Veronika. Ma se tudom, milyen uton került nagyanyámhoz. Afféle se kis-asszony, se cselédsorban élt a házban. Nagyaném nem tűrte, hogy egyetlen szóval bántsák, de ő maga csak olyan szeretetlen volt hozzá, mint mindenki más. Csunya, éktelen pup volt a hálan; termete kicsi, arca csinos, mindig szomorú.

Sohasem szenvedhettem. Terhemre volt alázatos, édeskes modorra, hízalgése, örökös szolgálatkészége.

Apránként valami vad dac fejlődött ki bennem minden iránt, ami közeledni akart hozzám. Talán sohase volt gyermek, aki annyira magának élt. Talán sohase volt gyermek, aki komorabban utasított volna vissza minden idegen befolyást, viszont fantáziájának zabolátlanságát olyan rajongással dédelgette volna.

Igy nőtem fel. Egyfelől fagyasztó jég, másfelől féktelen, lobogó tű. Amit elvont az élet, dusan pótolta a képzelet. Csapongó, szertelen, tuláradó vágyakozások sarjadtak bennem. Vártam, hittem; kinyitottam szívem kapuját a bizonyosság előtt, hogy jönni fog valami, ami egyszerre szétszaggatja a gonosz varázslat hálóját körülöttem.

Jött is. Szélvész, ami rombol, pusztít; fekete felhő, ami vízőzönnel fenyegeti a világot.

Csak éppen, hogy nagylányra serdültem. Ha kibontottam fekete hajam gazdag sátorát és végigsuhantam a házon, Veronika ámuló szeme kísért.

Örültem a szépségemnek. Mint fogoly a levegőnek. Aki utamba téved, mindegy, akárki, ha férfi — meghódítom. Holdkórosává teszem a szerelmemnek. Ami eszköz nőnek rendelkezésére áll, csatába fordítom. Csak innen meneküljek! Innen ahol kin az élet!

Szobám ablakából a havasokra láttam. Vad, égbeczőkő, jésztó hegyormokra, katlanszerű, fekete völgyekbe: erdők sötét vonalára, mely merészen, erőszakosan kuszott fel a meredek lejtőn. Valami sugallat, vagy ösztön elhitette velem, hogy csak innen, ebből a vad, kusza foltjából a földnek, lehet segítség számomra.

Nem emlékszem nagyobb viharra, mint akkor este volt. Soha többé nem láttam az égnek a

földdel való ilyen döbbenetes összeolvadását. Ordító szél fekete felhőtömegeket csapkodott a hegyekhez, hogy hamarosan ijedt folyók száguldoztak a völgynek, derékba tört fák megalázott koronáját sóporve magukkal. Villám villámot követett. Zengett az ég, mint rémült kezekkel pengett csodálatos hangszer.

Nagyaném maga csukta be a ház kapuját. Sorra járt minden szobát, gondosan vizsgálta az ablakok recsegő fatábláit. Lenn a konyhában rémült szemmel bujtak össze a cselédek.

Nem féltem. Forró nyugtalanság hajtott szobáról szobára. Gyors lábbal suhantam a sötét, kongó folyosón; visszafójtott lélekzettel hallgatóztam, majd rohantam újra fel-alá. Veronika a sarokba lapulva meredt rám.

Későn este bezörgettek. Ököllel verte valaki a kaput.

— Sneki ki ne nyissa! — parancsolta sivító hangon nagyanyám.

Mint hosszú, fekete árnyék állott szobája küszöbén Csontos ujjával fogta az ajtófélfát és előrehajolt, döbbenetes rémülettel kitagult szemében. És mintha ez az lejtőség, mely ismeretlen torz vendégként ütközött ki sárga arcán, égő olajként futna végig a házon, — senki se mozdult.

Erős ütésektől recsegett a kapu. S míg künn dühöngve tombolt, csattogott a szél, fehér rémület szárnya vergődött a szívekben.

Valami erő odahajtott nagyanyám mellé.

— Talán baj ért valakit — suttogtam, odamutatva a döngető kapura. Nagyaném rámmerevedt. Nézett, mintha sohase látott volna. És egyszerre ijesztő, görcsös harsogó hahotára fakadt. Jegeshideg futkosott rajtam, de csak álltam, néztem, mint kapja le a nagykulcsot és nyomja a kezembe.

— Örült! — sikoltotta. — Bolond! Menj! Siess... Hahaha... A sorsát senki se kerüli ki...

Pop Valér nyilatkozott a román elem túlsúlyba jutása érdekében kiadott körlevélről

Kilátásba helyezte, hogy ezt a rendelkezést később szigorítani is akarja

Bucuresti. Saját tud. Pop Valér ipar- és kereskedelmi miniszter csütörtökön este Alba-Iuliára utazott. Elutazása előtt nyilatkozott az újságíróknak a magánvállalatokhoz intézett feltűnésteltető körlevélről.

— Mi módszeresen jártunk el, — mondta a miniszter. — Meg tudjuk állapítani mi a helyzet az egyes vállalatoknál az alkalmazottak arányszáma tekintetében. Először a csatolt országrészek vállalatainak küldtem el a körleveleket s aztán sorra kerülnek az ókirályság kisebbségi vállalatai is. Biztos vagyok afelől, hogy a vállalatok engedni fognak óhajomnak, mert ha ezt a kérésemet nem vennék figyelembe, akkor az ő kéréseiknek ugyanaz a sorsa lesz én nálam, a vállalatok pedig nem tudnak működni a mi támogatásunk nélkül. Van éppen elég eszközünk arra, hogy kényszerítsük őket kívánságunk teljesítésére. A mi célunk a nemzet jogainak megvédése. Helyesebb egy alkalmazhatatlan törvény helyett megtalálni az eszközöket arra, hogy a románokat visszahelyezzük gazdasági jogaikba s ha ez sikerül, akkor nincs is szükségünk törvényre.

Az egyik újságíró erre megjegyezte, hogy az 50 százalékos arányszám, amit a miniszter az adminisztratív és technikai személyzetnél megkíván, elég szerény, mire Pop Valér így szólt:

— Nem követelhetjük egyszerre a tényleges helyzet teljes felborítását. A most következő három hónap alatt egyelőre azt fogjuk elérni, hogy a vállalatok, amelyek eddig teljesen kisebbségiéek voltak, meghallgatják a román szívek dobogását is, legalább 50 százalékos arány erejéig a felső kategóriáknál és 75 százalékig az alsóknál. Később azonban meg fogom kívánni, hogy a románok arányszáma az alkalmazottak magasabb kategóriáinál is 75 százalék legyen.

Az újságírók azon közlésére, hogy már is mutatkoznak jelei annak, hogy a fakeskedők nem alkalmazkodnak a tízifa ármaximáláshoz, Pop Valér azt felelte, hogy a legmagasabb árak megszabása pontos számítások alapján történt, akik ezt nem akarják figyelembe venni, azok ellen a törvény szigorával fognak fellépni a hatóságok, egészen a börtönbejuttatásig.

Két kezébe fogta fejét és toporzékolott.

— Menj! Siess!

Nem feleltem. Kétszer kellett fordítanom a kulcsot, míg nyitott.

— Na, végre!

Mély, bosszus hang és egy csuromvizes férfi lépi át a küszöböt. Vállán puská, kalapja mélyen arcába huzva. Csak erős, keményivelésű száját látom.

Nem engem nézett, hanem föl, a lépcsőkre, hol nagyanyám állott, a berohanó szélétől lobogó ruhában, égő gertyáját maga előtt tartva. Nézték egymást. Nagyanyám előrehajoltan; a férfi keményen megvetett lábakkal.

— Még élek, asszonyom — hangzott egy diadalmas, büszke kiáltás. — Még élek — és a vihar újra idesodott. Kaphatok-e szállást az éjszakára?

Nagyanyám kezéből kihullott a gertya, de Veronika már hozta a lámpát.

Félóra múltán nagyanyám értem küldött. Fényes világosságban uszott az ebédő és terített asztalon csupa ezüst.

Amint beléptem, az idegen rómülten kiáltott fel:

— Valéria!

— Nem. Gábriel.

Ebben a hangban nem volt semmi féltékeny törés szárazsága, lefojtott, régi bánat fakó szemfótoje volt.

Első tekintetre tudtam, hogy nagyanyámnak váza volt.

A sorsom jött elém.

A sors, amiért könyörögtem, imádkoztam, amit dühösen, elkéseredetten követtem, amiről lángoló vágyal álmodtam. Amiről tudtam, hogy be fog roppenni vagy az ajtón, vagy az ablakon, onnan a havsok felől, hol édes tilinkoszó váltja

A német követ kifogást emelt a svájci kormánynál — a valenciai vörös kormány elnökének támadóhangú beszéde miatt

(Tudósításunk folytatása az első oldalról)

Genfből jelentik: A Népszövetségnek bejegyzett Újságírók Szövetségének bankettjén a népszövetségi tanács csaknem valamennyi tagja is megjelent. Az asztalnál ott volt Edén, Delbos, Litvinov és a tanácsstagok közül csak Beck lengyel külügyminiszter hiányzott, aki neheztelt Dell hírlapíróknak, az Újságíró Egyesület elnökének a „Manchester Guardian”-ban megjelent cikkéért. A vacsorán Negrin rendkívül éles beszédet mondott Mussolini és Hitler ellen. A beszéd szövegét megelőzően a Népszövetség épületében kiosztották az újságírók között. Negrin beszéde miatt a német követ kifogást emelt a svájci kormánynál. Motta szövetségi tanácsos közölte sajnálkozását afelett, hogy Svájc földjén ilyen kifakadások hangzhattak el idegen államfő ellen. Kilátásba helyezte megfelelő sajtónyilatkozatok megjelenését. A svájci kormány részéről kijelentették, hogy ha Negrin magánbeszéd lenne, azonnal kiutasították volna Svájc területéről. Ettől Negrin csak a népszövetségi kiküldötteket megillető területenkívülség védte meg.

Genfből jelentik: Három fiatal nacionalistát kiutasítottak Svájc területéről, mert közösen röpiratot adtak ki Negrin ellen.

rel a természet erőszakos tombolásának harsány muzsikáját.

Nem volt fiatal és nem volt szép. De makacs, erős, kemény és szikrázó szeme parancsolt, hangja követelt, kezének szorítása, úgy éreztem, örökre magához láncolt.

Kábult forrósággal öntött el az élet vágya, a szerelem vágya, a szabadulás vágya. Ki, ki a lélekfójtó börtönből! Ki a napvilágra, táncba, örömbé, kacagásba, ki a szerelem karján, ki a remények csengős kocsián!

Magányos szobámban egész éjszakán nyugtalanul bolyongtam. Lefojtott, szenvedélyes sutogása egyre fülembé csengett:

— Magára vártam hosszú éveken. Maga nem tudja, mi az, ha egy férfi, egy olyan férfi, mint én, csak vár... vár és összeszorított ököllel érzi suhanni fölőtte az időt. Minden idege reszket, hogy lekésik, hogy nem bírja bevárni azt, akinek jönni kell. Lázban égve számlálja a napot, órákat... És hogy mi az, ha végre... végre felsikolt szívében a bizonyosság: Itt van, itt van! Megérkezett!

Felhő vett körül. Mámoros, rozszaszínű felhő. Szárnyára kapott röpitett magával — és én tudtam, hogy sorsom beteljesedett...

Különös napok jöttek ezután. Nagyanyám szüntelen bolyongott. Le-föl a lépcsőknél, végig a korgó folyosókon. Fejét leszegte, meg se látott, csak néha-néha az asztal fölött éreztem egy-egy hosszú, csodálkozó, hideg tekintetét.

Álomban éltem. Néztem föl a havasokra és nem láttam többé ridegnek a kopár sziklákat és a zöldbáronyú erdő felől virágok illatát hozta a szél. Nekem ragyogott a nap és nekem trilláltak a madarak...

Veronika úgy jött-kelt körülöttem, min az árnyak. Azová léptem, mindig utamba került.

Bántott, bosszantott. Mit akar tőlem?

Egy napon azután levelet kaptam. Suttymban, rejtejt utakon juttatta kezembe.

Elkábultam a boldogságtól. Kalitkám ajtaja nyitva! Röpülhetek!

Estére bacsomagoltam. Csak egy-két darabot, amit leginkább szerettem.

Dobogó szívvel szöktem ki. Az erdő szélére, a havasok felé sanyargó-utnál vár a kocsi...

Felnevettem nagyanyám ab akara.

Sohase szeretett. Örül, ha megszabadul tőlem — eultogott a keserű dac. — Csak futni, futni innen!

A hold ezüst gömbje éppen felettem függött. Kódok siklottak lábaim előtt. Fókázatos mélysegekből: fehérek váltak ki jobbról és balról.

Nem féltém. Csak a szívem reszketett. Mentem, mint a holdkóros, akinek lépteit megfejthetetlen, erők irányítják. Mentem vakon, szédülten, neki az ismeretlennek, neki a boldogságnak... vagy a pusztulásnak. Ki tudja?

Az erdő szélére ott várt a kocsi. Messziről világosan láttam.

Még egy-két lépés, egy rövid út...

A nehéz felhő végképp ramszakadt. Nem éreztem mást, csak a vak vágyat: menekülni, menekülni!

Valaki hirtelen a karomba kapott. Valaki irtoztatos sikoltással kapaszkodott belém.

— Gábriel! Gábriel! — süvített Veronika kétségbeesett, jajgató hangja. — Megálljon, az istenért!

Hát ezért lopakodott mindig utánam?

Vad gyűlölettel löktem odább.

— Félre! — kiáltottam vadul. — Félre, vagy letaposlak!

Ebben a pillanatban, nem tudom, honnan, a titokrejtő erdő mélyéből, vagy a holdfény sápadt

Külföldi tudósok tanulmányútja Transsylvániában

Meglepően gazdag anyagot találtak dr Nagy Jenőnek, a Székely Nemzeti Múzeum alelnökének oklevéltárában és múzeális értékű műkincsei között

Fogadják el tőlem ajándékképpen Wielandnak, nagy költőjüknek tulajdonomban lévő eredeti kéziratát

Mercurea-Ciuc, szeptember hó. Élénk feltűnést keltett egyik nap déli óráiban két hatalmas Pullmann-rendszerű, németbirodalmi rendszámot viselő társasgépkecsi megjelenése Ciucsanmartin alciuci székely községben. A két pompás társasgépkecsit ardeali rendszámú kisebb gépkecsi követte. Egyenesen dr Nagy Jenő ügyvédnek, a sf-gheorghiei Székely Nemzeti Múzeum alelnökének kastélyeszerű kúriájához hajtottak. A gépkecsiből harmadik birodalmi, osztrák, svájci és cseh egyetemi és középiskolai tanárokból álló német tudós tanulmányi csoport tagjai szállottak ki. A tisztán tudományos jellegű és semmiesetre sem politikai irányzatú kirándulás tagjai — amiként ezt egyik napilapunk rövid hírből közölte — Berlin, München, Bécs, Bonn, Prága, Lipcse, Darmstadt, stb. egyetemi városok tudós tanáraiból kerültek ki. Ardeali tanulmányútjuk során megtekintették a sf-gheorghiei Székely Nemzeti Múzeumot is. Legnagyobb csodálattal voltak értelve a látottak mellett és többször kifejezték azokat annak, hogy nem is gondoltak ilyen gazdag, felbecsülhetetlen értékű, ősi székely kultúra beszédes emlékgyűjteményére. Társaságukban voltak gróf Kálnoky Hugo és felesége, sepsői földbirtokos, valamint a sibiu Bruckenthal múzeum neves igazgatója, Sighisoara, sibiu, braşovi és biştrita cszágos nevű szász tudósok kíséretében Vamszer Géza mercurea-ciuci főgimnázium tanár, ismert néprajztudós, kalauzolásával megtekinteni és tanulmányozni kívánták dr Nagy Jenő híres, múzeális értékű műkincseit.

Ezek a nagyszerű székely szötteken, varrotásokon kívül mintegy félszáz régi és új magyar, német, olasz, francia, holland, flamand neeterek művészeti képgyűjteményéből, történelmi időkötve visszaidéz, nagyértékű fegyvergyűjteményből — több mint háromezer darab eredeti, Arpádkorból, a mohácsi vész előtti időből származó történelmi káprából, számtalan, évszázadokra visszanyúló, páratlan értékű történelmi, társadalmi, vallási és gazdasági képgyűjteményből és háromezernél több ritka egyseget számláló pénz- és éremgyűjteményből állanak.

Régmúlt történelmi idők kísértének vissza

Az ötvenkét személyből álló tudós társaságot dr Nagy Jenő házigazda fogadta a kúria tágas díszkertjében. Németnyelvű beszédben szívélyes

patakjának ezüst öléből-e, — magas, sötét alak dobbant elem. Elkapta karomat és egyetlen, szilaj mozdulattal magához rántott.

A hold sárga arcába, villogó szemébe világitott.

— Megállj! — rikoltotta.

Ebben a harsogó, véres metszett, dühben vonagló és mégis fájdalmas hangban alig ismertem fel nagyanyám mindig csendes, mindig fojtott halk szavát.

— Megállj!

Vadul megrázta vállamat.

— Szerencsétlen! Hát nem tudod? Anyádat ő tette sirba. Anyád ő utána halt! Egyszer — mar szívembe mártotta törét... Most újra?! Ujra? —

— Lihegve, magánkívül sikoltott:

— Féltém tőle, Vártam... Kísértetűjja ott zörögött a kapun... Hallottam éjjel-nappal... Nem volt nyugalmam... Szívemen csorgott a könny... Szilajul lökött odámb.

— Menj! Előtted a sir, előtted az élet! Eredj!

Villámgyorsan röpült fel szemem előtt a nehéz felhő. Most már láttam. Sok-sok könnyes fekete napot, el nem muló, gyöttrő fájdalmat. Láttam szívének hulló vérét és a kísértetet, mely csont-ujjával szüntelen kopog... Láttam öreg, hajlott alakját nyugtalanul bolyongani... Hallottam nehéz, mélyről szakadt sóhajtását. Megériettem, hogy szenvedett... —

— Nagyanyám! — a történelmi szívből a bánat — nagyanyám!

Sírtam, ahogyan soha eddig. Részketve, gyötörtöm és mégis felszabadultam. Nagyanyám keze ott pihent fejemen... —

Halk, ütökzatos szél söpörte el a nehéz felhőt... Ragyogva égtek odafenn a csillagok... A sötét kocsit amott mindörökké elnyelte a fekete éjszaka.

istenhozottat mondott az előkelő, kiváló, neves tudósoknak.

— Régmúlt történelmi idők kísértének vissza — mondotta többek között. — A magyar és német nép sokszor küzdött együtt emberi szabadságjogokért, vallás szabadságért. Ha választófal került időnként közéjük, azt a megnevezett, kulturális kapcsolatokat, egzisztenciális, gazdasági lehetőségeket nem kímélő, számító, ravasz, dínasztikus politika tette. Edesapám végigküzdötte a szabadságharcot. Utána cristur-săucești földbirtokán gazdálkodni kezdett.

Amit itt találtunk, minden várakozásunkat felülmúlja

A lelkesen és hosszasán megélt üdvözlő beszédre dr Hassinger egyetemi tanár, a társaság vezetője válaszolt.

— Tudtuk, hisz elindulásunk előtt tanulmányoztuk a székelylakta vidékek kulturális, gazdasági, népjóléti és néprajzi helyzetét — mondotta — tudtuk, hogy magát önénekből fenntartó, szorgalmas, dolgozó öslakossága a Keleti Kárpátok lejtőinek, völgyeinek a székelység, de amit itt találtunk — minden várakozásunkat felülmúlta. Ez a Wieland-kézirat egyik tanúsága annak, hogy évszázados, fejlett kultúra virágzik a székelyek között. Most is tapasztaljuk a vágyakozást a nyugati kultúra után. Kilométerek ezreinek, népeket, nemzeteket elválasztó távolságában is él a nyugati műveltség s annak ápolása, szerete, megbecsülése ebben a népben. Az ajándékot hálással köszönjük. Ott fogja majd hirdetni egyik fővárosi múzeumunk falán, hogy egy nemes székely szív juttatta vissza ezen iradalomértékű emléket hazájának, innen az Ol, Mureş vidékére.

Meglepően gazdag anyag az oklevéltárban

Az üdvözlések után a külföldi vendégek megkezdették munkájukat. A nagyszerű képtár elragadtatással töltötte el őket. Képzőművészeti, tudományos, néprajzi, történelmi, egészségügyi, régészeti szaknak mind meg volt közöttük kiváló tudosa. Mindenikük találhatott tehát érdekelt szakmai téren.

A régi fegyvergyűjteményből leginkább tetszettek a nemzeti fejedelmek korából megőrzött szabályok, lándzsák, török pallasok, Rákóczi kor-

* A forró égőv betegségeinél, különösen nap-szurásnál, bélhurutnál és vérhasnál, valamint olyan gyomor- és májbajoknál, amelyek malária kíséretében lépnek fel, a természetes „Ferenc József” keserűvíz szerfelett értékes hatást fejt ki. Az orvosok ajánlják.

1858-ban, mint azelőtt is évenként, mezőgazdasági, állat- és terménykiállításokat rendeztek az osztrák közigazgatási hatóságok. Edesapám több díjat nyert jelentős értékben. Ekkor történt meg, hogy a magyar hivatalos iskolák segélyezésén kívül, öt császári aranyat adott a sighisoarai szász főgimnáziumnak is önkéntes adomány címén. Ime, felmutatom ezt eredetiben hetvenkilenc év távlatából Teutsch későbbi szász püspök levelét. Páratlanul meleg hangon mond köszönetet edesapámnak és hivatkozik a székely-magyar és német népek kölcsönös és fejlett kulturális kapcsolataira. E történelmi időkötve lehelő, magyarnyelvű levélnek öröklött szemlémben köszöntöm önöket. Hogy pedig emlékezetessé tegyem önök számára is ezt a napot, melyen tiszteltreméltó érdeklődéssel tanulmányútját szentelték a székely nemzetnek is — kérem, fogadják el tőlem ajándékképpen Wielandnak, nagy költőjüknek tulajdonomban lévő eredeti kéziratát. Ez tanúsítja, nem volt hibával arrairányuló tevékenységünk, hogy kulturális kapcsolatokat keressünk itt a Keleti Kárpátok alján élő nemes székely nemzet körében.

beli, insurgens, magyar jurátus, 48-as kardok, fegyverek ősrégi buzogányok, sisakok, páncéltörzések, indiai, török harci eszközök. Korok, történelmi századok patinás regés régisége mesélt, dícső multjáról egy népsak, mely egyik kézzel az ekeszarvát, másikkal a fegyvert fogta örök mostohaságában sorsának.

A legmeglepőbb anyagot azonban mégis az oklevéltárban találták a tudósok. Láthatólag meghatotta őket egy 1293-ból származó Arpádkori eredeti, latinnyelvű okirat, mely kétségtelen nagyarázatú adja a székelyek eredetének, kiváltságainak és az akkori közállapotokra is fényt vet. Nagy szakértelemmel tanulmányozták a 48—49-es szabadságharc terjedelmes okirattárát is.

Nem lehetett csodálkozás nélkül megállni, milyen alapos tudásról, tájékozottságról, előtanulmányokról tettek tanúságot ezek a külföldi vendégek. Az Anjuk, Zeigmond, Hunyadi Mátyás korabeli pergamenek azonnal megészöltak kezükben. János Zeigmond, Izabella, Báthoriak, Bocskay, Bethlen, Rákócziak, Barcsai, Apaffy fejedelmek nagypécsetes kutyabőrrei mindenikéhez voltak megfelelő történelmi felkészültségüket mutató megjegyzéseik, zonnal tudták a Martinuzzi, Castaldo, stb., féle okmányokból, kik voltak, milyen szerepük volt a történelemben.

Az okiratok tanulmányozása közben kezükbe került több XVI., XVII. századból származó cseh-irat is, köztük egy 1552-ből keletkezett németnyelvű okirat: a kolozsvári bőripari cég szabályzata. Azt nyomban le is másolták. Nagy érdeklődéssel szemlélték az ardeali gróf Haller-család itteni első beszámazási iratait is és a nürnberg: Hallerek vagyoni kapcsolataira vonatkozó régi iratokat is.

Festői viseletű, szép székely leányok szolgálják fel az izletes ebédet

A külföldi kiránduló társaságot időközben a díszkerten terített virágos asztaloknál vendégül látta dr Nagy Jenő házigazga. Szóttes ruhába öltözött, festői viseletű szép székely leányok szol-

gáltak fel az izletes ebédet. Volt is dolga a fényképező lencsének, bámulása a színpompás népi viseletnek. Az ebédet dr Nagy Jenőné úri előkelőséggel, székely vendégszeretettel adta a tudós vendégeknek. Több pohárköszöntő hangzott el a vendégek részéről. Mindenik felszólaó bámulattal vegyes csodálkozásának adott kifejezést a székely nemzet magas közműveltségéről, a vidék mostohaságában is fejlett öltöves mezőgazdasági közművelődési, egészségügyi, népjóléti kulturájáról, a vendéglátó Nagy Jenő és felesége felejtethetetlen fogadtatásáról, vendéglátásáról.

Az illusztris vendégek ebéd után folytatták tanulmányaikat. A könyv-, pénz- és éremgyűjtemény megtekintésére azonban már nem igen maradt idő. Így is a késő délutáni órákban utaztak tovább Tg.-Săuceşre. Ott dr Török Andor, a sf-gheorghiei Székely Nemzeti Múzeum elnöke a város székely lakossága nevében vacsorával várta. Utána annyi időt még szakítottak a tudósok, hogy megtekintették a gelintai híres műemlék templomot. Bár a tanulmányozás a késő időre való tekintettel csak villanyfény mellett történhetett, a vendégek nem győzték csodálni a nagyszerű fal- és mennyezetfestményeket s a katólikus templom többi egyházi műkincseit.

Az előkelő külföldi tanárok már elutaztak hazájukba. Elvitték magukkal azonban egy népek sokszázados kulturájáról, életrealitásáról szerzett ismereteiket annak szegénységében is szíves vendéglátását, melyet — amin: dr Hassinger professzor mondotta bucsuzásukban — méltónak találtak becsülésükre, elismerésükre és jelinté barátságukra.

Albert István.

Aktatáskák

Iskolatáskák

elsőrendű, olcsón

VULKANNÁL

Oradea, Bul. Regele Ferdinand No. 1.

Szemben a WAGONS-LITS-vel.

A tűz martalékává vált a bécsi árumintavásár híres palotája

Bécsből jelentik: Bécs egyik ismert és jellegzetes épülete, a Praterben lévő Rotunde péntek déli órák körül kigyúlt. A tüzlőcső percek alatt a helyszínen termelt, a tűz azonban oly gyorsan terjedt, hogy

a lángok csakhamar átosaptak a kiskupolára, majd a nagy kupolára is és az épületet nem lehetett megmenteni.

Megjelent a helyszínen Miklós szövetségi elnök és Schuschnigg kancellár is. A Rotunde a bécsi árumintavásár főépülete volt. A múlt század végén a bécsi világkiállítás idején épült. A gyújtogatás gyanújával kapcsolatban több letartóztatás történt s a rendőrségnek hír szerint, bizonyítékai is vannak a tettesek ellen.

Bizonyosan! De abban a pillanatban, amikor levette kalapját, öreg lett.

Kétségtelen, hogy a kopaszság jobban öregíti az embert, mint az évek. Azért, ha a haj erős hullását észleli, ne hagyja a bajt tovább fejlődni. A tudomány rendelkezésére bocsát hatékony és biztos szert. A Trilysin mindennapi használata folytán — néhány hónap alatt — a haj szemmel láthatóan sűrűsödik, szép és selymes lesz.

TRILYSIN

megakadályozza a hajhullást, megszünteti a korpát

Kapható gyógyszerárakban, drogériákban és illatszertárakban.

A főtitkári jelentés bírálata a Népszövetség közgyűlésén

Tánczos Gábor magyar kiküldött is hozzászólt a jelentéshez

Genfből jelentik: A népszövetségi közgyűlés nyilvános ülését szombat délelőtt 10 órák körül nyitotta meg Negrin elnök. Az ülés napirendjén a főtitkári jelentés szerepelt. Az ülés első szónoka Tánczos Gábor, magyar főmegbízott volt, aki nagy érdeklődéssel hallgatott beszédében többek között a következőket mondotta:

— Az a jelentés, melyet a főtitkár a Népszövetségnek a legutóbbi közgyűlés óta végzett munkásságáról a tőle megszokott gondos és pontosan összeállított, újabb bizonyítéka annak az aránytalanságnak, mely egyrészt ennek az intézménynek a technikai kérdésekben kifejtett gazdag és hatásos tevékenysége és másrészt a politikai téren elért eredménytelensége között fennáll. Már pedig ahhoz, hogy a Népszövetség magasabb küldetését: a fegyveres konfliktusok megelőzését és a népek közötti béke megővését megvalósíthassa, elengedhetetlenül szükséges, hogy tevékenységének homlokterében a politikai kérdések álljanak. A Népszövetség jövője, sőt léte függ attól, hogy miképpen lesz képes megoldani az egész világot nyugtalanító problémákat. A magyar kiküldöttségnek ismételtén módja nyílt annak kifejtésére, hogy az egyezség-okmány reformjának kérdésében Magyarország a főproblémát a megelőző és megterelő rendelkezések közötti kellő egyensúly létrehozásában látja. Mindabból azonban, ami a bizottság munkásságából eddig nyilvánosságra került, sajnos tekintetben semmiféle irányelv nem bontakozott ki. Miután Magyarország nem tagja a 28-as bizottságnak, erről a helyről fordul hozzá azzal a nyomtatékos kéréssel, hogy további munkálatai során e probléma fontosságát ne tévessze szem elől. Nemcsak munkálataink sikere és a Népszövetség jövője, de a világ békéje is függ attól, hogy a bizottság e kérdést hogyan oldja meg. Nem kétséges ugyanis, hogy egyedül kényszerítő és megterelő rendszabállyal a Népszövetség sohasem lesz képes a nemzetek közötti békét fenntartani és biztosítani. Ahhoz, hogy az emberiség közösségében őszinte és tartós béke legyen megvalósítható, a Népszövetség mai szervezeténél sokkal tökéletesebb szervezetre van szükség. Létre kell hozni egy olyan rendszert, mely a nemzetközi élet folyton változó szabályaival és valamennyi állam érdekeivel számol. A 11-ik cikket illetően a bizottság előadásában e cikkről végzett tanulmány több olyan megállapítást és gondolatot tartalmaz, mely nézetem szerint a jelzett irányban való údvös fejlődésnek válhat kiinduló pontjává. Meggyőződésem szerint ez a probléma lényegét érinti és megérdemli, hogy behatóbb tanulmány tárgya legyen.

— Ugyancsak jelentős érdeklődéssel bírónak látszik az előadónak az a gondolata, hogy a Tanács adott esetben szótöbbséggel ajánlásokat tegyen. Legyen szabad egy pillanatra az alexandrettei kérdésnél megállapodnunk. Két tagállamunk között ebben a kérdésben felmerült ellentétek szerencsés elsimítások iskolapéldája annak, milyenek kellene általában lennie a Népszövetség békéltető és megelőző tevékenységének. Legyen szabad ezzel kapcsolatban annak a reménynek kifejezést adni, hogy ez a jópélda minél hamarabb megismétlődik. A Tanács égisze alatt elért ez az eredmény azonban nemcsak a nemzetek közötti megbékélés általános szempontjaiból, hanem a kisebbségi kérdés szempontjából is különös érdeklődésre tarthat szá-

mot. A Szandzsák részére megállapított statutum 10-ik fejezete a Szandzsák területén élő nyelvi, faji és vallási kisebbség védelme tekintetében részletes rendelkezéseket tartalmaz. Ezek a rendelkezések, amelyek a közgyűlés figyelmére a legnagyobb mértékben méltóak, sok tekintetben jelentős haladást jelentenek azokkal a kisebbség-védelmi rendelkezésekkel szemben, amelyeket a vilgháború után a nagyhatalmak és egyes közép- vagy kelet-európai államok között létrejött szerződésekben vannak lefektetve. A statutum elrendeli, hogy a Szandzsák alkotmányozó nemzetségiülésére történő képviselőválasztás az arányos képviselet elve szerint fogantasson. Elrendeli továbbá azt is, hogy a közigazgatásban a kisebbség képviselőinek méltányos helyet kell juttatni. Mindezek a rendelkezések a Tanács egyhangú hozzájárulását nyerték el. Kell tehát, hogy ezek megfeleljenek azoknak a nézeteknek, amelyeket a Tanács és annak tagjai a kisebbség-védelem tekintetében

jelenleg vallanak. Ily körülményekre való tekintettel annál meglepőbb, hogy ugyanaz a tanács továbbra is megmarad eddigi passzivitása mellett mindazokban az esetekben, amikor európai kisebbségek ügyei kerülnek elébe.

— Az évi jelentésnek a kisebbségvédelemre vonatkozó részét ékesítő bizonyítékai ennek a passzivitásának. A magyar kiküldöttség kénytelen ezt a helyzetet újból a közgyűlés elé tárni, miután meg van győződve arról, hogy az európai kisebbségi szerződések megtartása és a Tanácsot ebben a tekintetben megillető ellenőrzési jog hatékonyabb gyakorlása az európai nemzetek közéletének és megbékülésének legfontosabb előfeltétele és egyben az európai béke fenntartásának leghatékonyabb biztosítója. Erre való tekintettel a kisebbségi kérdés a közgyűlés figyelmére a legnagyobb mértékben érdemes. A magyar kisebbség tudatában van annak a nehézségnek, amellyel a kisebbségekkel való bánásmódról vonatkozó ellenőrzési jog gyakorlása tekintetében jelenleg hatályban lévő szabályok megvalósítása járna. Meg van azonban győződve arról, hogy e szabályok érvénybentartása mellett is kellő mód nyíljon arra, hogy jelentékeny módosítás történjen a kisebbségvédelem terén, még pedig olyképpen, hogy a régi szabályokat a tanács új szellemében alkalmazza, abban a szellemben, mely a Tanácsot s annak szervezeteit az alexandrettei statutum megalkotásánál vezette.

Tánczos Gábor beszédét a közgyűlés tagjai énként megtapsolták.

Döntő rohamra indulnak Sanghai ellen a japán csapatok

Százezer kínait körülzártak a japánok

Sanghaiból jelentik: Sanghai rémnapjai még nem értek véget. A japánok most a harmadik heves rohamot intézik Sanghai ellen és — mint a külföldi sajtótudósítók megállapításából kiolvasható —

ezuttal nem kétséges, hogy a város elveszik.

Az eddigi harcok is igen elszántak voltak, de nem hasonlíthatók ahhoz a várható küzdelemhez, amelyben a japánok igyekeznek elvágni a kínaiak utolsó érintkezési pontját a nemzetközi telephez azon a szakaszon, melyet a külföldi tengerészek tartanak megszállva. Sanghai fehér lakossága kétségbeesett helyzetben van. Ezt a területet 2500 angol, 2500 amerikai, 2000 francia, 700 olasz és 700 sanghai önkéntes védelmezi. Abban megegyeznek a jelentések, hogy az ugynevezett Hindenburg vonalon a kínaiak, akik hősiességgel védekeznek, még sokáig tarthatják magukat.

Sanghaiból jelentik: Pénteken egész nap és az éjszaka folyamán is tartott az elkeseredett harc az északi pályaudvar környékén. Hajnalban a kínaiak nagy ellentámadásba mentek át.

Sanghaiból jelentik: A japán főhadiszállás jelentése szerint a japán csapatok kétórás küzdelem után elfoglalták Macsiau falut, majd Kiang-Van-Seng ellen is támadást intéztek és három kilométernyire nyomultak előre a Lotientől Kientim felé vezető uton. A kínaiak ezt tagadják, azt azonban beismerik, hogy a japánok a Jukong hajógyár közelében nagyobb csapatteket szállítottak partra.

Egy külföldi szakértő, aki Sanghai idegen negyedéből szemléli az eseményeket, a következőkben írja le a helyzetet:

A Sanghai körüli harcokban a japánok nagyobb technikai felkészültsége érvényesül, viszont bebizonyosodott az is, hogy a kínaiak emberanyagára kitűnő. A kínai csapatok rendkívül súlyos veszteségeket szenvedtek az addigi harcokban, mégis szívósan ellenállnak és megnehezítik a japánok előrenyomulását. A japánok vesztesége is jelentékeny.

Hongkongi jelentés szerint péntek reggel japán repülők jelentek meg Kanton felett és bombázták a repülőteret, melynek épületei lángban állnak.

JÓL SIKERÜLT BEKERÍTŐ MOZDULAT.

Pekingből jelentik: A kínai 26-ik hadsereg visszavonulásának útja, miután a japánok csaknem teljesen körülzárták, most már csak nyugat felé áll nyitva. Ez az út a hegyek közé vezet, melyek mögött már japán csapatrészek állnak.

Ezzel bezárult a gyűrű a közel 100 ezer főnyi kínai sereg körül.

KINAI TILTAKOZÁS AZ ÉSZAKAMERIKAI KÜLÜGYMINISZTERIUMBAN.

Washingtonból jelentik: A kínai központi kormány washingtoni nagykövete pénteken formális tiltakozó iratot nyújtott át az amerikai külügyi hivatalban Roosevelt elnök rendlete ellen, mely tiltja az amerikai hajóknak minden hadianyag külföldre szállítását.

Megkerült Thierry Jean háromszáz év óta keresett végrendelete

A francia kormány huszmillió frankot ígért a boldog örökösöknek, akik nem fogadták el az egyezségi ajánlatot. Hét magyar család — köztük salumareiak és baiamareiak — 31 milliárd frankot követelnek a francia államkincstártól

Új fordulathoz érkezett a legendás Thierry-örökség ügye

Satu-Mare. Saját tud. Életet öltő aranylegendáról írni — ritka és hálás feladat. Hangot adni hét magyar család örömeinek, akiket boldoggá tesz az a tudat, hogy háromszázéves csillogó mese válik valóra azoknak az iratoknak a segítségével, melyek most kerültek elő a Thierry-örökség pontos adataival. A régen hajszolt, közönséges bűnök, diplomáciai konfliktusokat felidéző okiratok jelenleg dr. Königsberger budapesti ügyvéd páncélszekrényében fekszenek, aki rövidesen Párizsba utazik, hogy a megdönthetetlen bizonyítékok alapján a francia államkincstártól a Thierry-örökség kifizetését kérje, amiből Baia-Marera és Satu-Mareri is jut néhány millió.

A háromszázéves örökség története

nem ismeretlen olvasóink előtt. A Thierry-milliók hanyatott sorsát másfélévvel ezelőtt kivonatossan mi is ismertettük.

A kalandos örökség történet ott kezdődik, amikor a champagnei Chateau-Thierryből a nemesi család egyik nyugtalan vérű gyermeke, a tizenhet éves Thierry eljött egyik hitaslován megszőkik a szülői házból s kalandos utazás után Bresciában állapodik meg, ahol pincérséggel keresi meg mindennapiját. Itt összetalálkozott Tipaldi Atanáz romániai születésű dúsgazdag rabszolgakereskedővel, akinek megtetszett a villogó szemű, intelligensarcu fiatalember. Felszólította, álljon be hozzá titkárnak s ha jól viseli magát, nem fogja megbánni. Thierry Jean nem sokáig habozott, fizetésének megszabását is új gazdájára bízta.

Tipaldi az ifjú francia nemeset bevezette a kalmárság és rabszolgakereskedelem rejteimibe s az ületet a fogékony agyu, ügyes fiúra bízta. Thierry Jean hűséggel szolgált az agg kereskedőt. Tipaldi Atanáz, aki sokezer eleterős ifjút raboltatott el, hogy üzletfeleinek frisse emberanyagot szállíthasson, életében egyszer jót akart cselekedni. 1638-ban megjelent Korfu városában Santomida közjegyzőnél s ott végrendeletet tett — Thierry Jean javára.

Tipaldi a következő szövegű végrendeletet diktálta a közjegyző tolla alá:

— Mivel ezen a világon semmiféle gondviselőm nincsen, mint iparom és kereskedésem csupán, Bresciában a della Terre vendéglőben összetalálkoztam Jean Thierry-vel, aki ezen vendéglőben pincérként szolgált és ajánlottam neki, adja magát a kereskedelemre. Megismervén ezen fiatalemberben a hozzám való ragaszkodását, amit nemcsak azzal tanúsított, hogy engem hűséggel és jó keresztény gyanánt szolgált, de segítve engem szynlődéseimben, hálából oly sok szolgálatért, kötelezve érzem magam őt összes javam egyetlen és valódi örökösévé kinyilvánítani...

Elvezetesebb olvasmány el sem képzelhető, mint

Erdősi Károly:

MUMIÁK és MINARÉTEK

című útleírása.

Egyiptom csodás világa a maga minden varázsával megjelenik e könyvben, amelynek szép illusztrációi csak emelik a könyv értékét és vonzó erejét.

Ára gyönyörű vászonkötésben 200 Lej és portó.

Megrendelhető:

a Magyar Lapok könyvosztályánál.

Tipaldi Atanáz nemsokára meghalt. Thierry Jean Velencében telepedett le. Nem vonult nyugalmába, nem költekezett, hanem dolgozott keményen s szorgalmával és ügyességével megkésztette Tipaldi Atanáz vagyonát. 1654 február 10-én Korfuba utazott s ugyancsak Santomida közjegyzőnél megírta a sok vihart előidéző végrendeletét, amely jelenleg dr. Königsberger ügyvéd vasszekrényének egyik rekeszében hever.

Mi maradt Jean Thierry után?

Thierry Jean végrendelete szerint, amelyben azt is megírta, hogy nem tudja pontosan éveinek számát, minden vagyon, mely halála után hátramaradt, a champagnebeli Thierryekre száll. Állítólag kilencvenhat éves korában halt meg s betegágyán Mora velencei szenátort bízta meg örökösének felkutatásával. A szenátor a feladatnak nem tudott eleget tenni s a hatalmas vagyont a velencei köztársaság pénztárában letétbe helyezte. Állott akkor az örökség: 59 millió velencei aranyból, egy négy láb hosszú aranyrudból, hat hordó aranyporból, 50 ezer Louis d'or értékű kötelezvényből, három hajóból és két házból Korfuban. Ez utóbbiakat szintén pénzre tették. Mora szenátor többször is járt Párizsban, tudakozódott a champagnebeli Thierryek után, azonban nem tudott a nyomukra akadni.

Franciaországban gyorsan hirt ment legendás örökségnek. Al-örökösök és szőlőhámosok kezdték ostromolni a királyi tanácsot és XIV. La-

joszt. Amint ez Montaigne gróf, a király velencei követének 1753 november 28-án kelt leveléből kintünk, három párizsi pénzügynök, bizonyos Centier, Ruelle és Bourgennoius különféle fondorlatokkal eltüntették az örökösök Thierry Jean testvéreinek iratait s mindhárman egyszerre jelentkeztek az örökségért. Végül Velencevel olyan megállapodást kötöttek, mely szerint évenként több mint egymillió arany évi járadékot kapnak a mesés örökség terhére. A csatákat később leplezték, ólomkamrába kerültek, ahol elpusztultak.

Napoleon lefoglalja az örökséget

Ahogy terjedt a Thierry örökség esillogó legendája, nőtt az igénylők száma is. 1784-ben hétezer „örökös” követelte a Thierry milliókat. A három párizsi pénzügynök esetén okulva, a velencei köztársaság most már nagyobb gondot kezelt az ügyet s a milliók továbbra is a penztárban maradtak.

A francia forradalom után Bonaparte Napoleon 1789-ben bevonult Velencébe. Tudomást szerzett a mesés örökségről, azt mint a franciákat megillető letétet lefoglalta. Katonáinak ruhát és élelmet vásárolt belőle, többet hazaküldte a párizsi állampénztárba. A forradalom viharában elpusztultak az iratok, az emberek is kedvüket vesztették, úgy hogy a Thierry-örökség történetében itt eseménytelen időszakokkal találkozunk a krónikás. 1831-ben új örökösök jelentkeztek s a királyi tanács, valamint a bíróság ismét kénytelen volt foglalkozni az örökség ügyével. A bíróság jogerős ítéletben kötelezte az államot a milliók visszafizetésére s annak dacára, hogy Trubert párizsi közjegyzőnél előkerült Thierry Jean végrendelete is, amit egy Allier nevű festő helyezett ott el Mora velencei szenátor megbízásából, az igénylők az üres állampénztárból egyetlen frankot sem kaphattak.

Néhány évtized múlva az örökösök erős rohamot intéztek a párizsi igazságügyminisztérium ellen, ahol elismerték a követelés jogosságát, de visszautasították a bizonyítékokat. 1891-ben a parlament megbízta Parmentier történettudóst, állítsa össze a Thierryek családfáját. Parmentier munkájának befejezése előtt hirtelen meghalt és a felfedezések megsemmisültek.

A Tardieu-kormány már komolyan foglalkozott a Thierry-örökséggel. Gruesse ügyvéd utjan huszmillió frankot ajánlott fel végkielégítésképpen a champagnebeli Thierryek leszármazottainak, akik keveselték az összeget. A kormány pedig nem volt hajlandó nagyobb áldozatra.

Kik a jelenlegi örökösök?

A franciaországi leszármazottakról mindössze annyit tudunk, hogy az egyik: Thierry Cézár, mint tábornok szolgált Napoleon hadseregében.

Jean Thierrynek két fivére a forradalmat megelőzően a Banatban telepedett le s Nagyöcs községben birtokot vásároltak. Nicolaus Thierrynek két fia született, Johann Thierry pedig hét gyermekkel ajándékozta meg a sors, akiket „hét büszke francia” néven ma is emlegetnek.

Ezeknek leszármazottai igénylik most az örökséget. Az okmányok alapján a milliókra igényt tartanak: Tóth László kecskeméti városi tisztviselő, Mühsam Gusztávné budapesti, Magyarádi-ut 44. szám alatti lakos, özvegy Thierrier Péterne clujai magánzónó, özvegy Páris Józsefné Budapest, István ut 18. szám alatti lakos és Stoltz Ottó tisztviselő, Pestújhely.

Amint a fenti nevekről látjuk, a Thierry nevet egyetlen örökös sem viseli, vezetőknévük csak közveve hordja a francia jelöget. Thierrier Péterne előnéve enged a legtöbbre következtetni, csak a betűket cserélték fel az idők folyamán.

Baiamerei örökösök

A banati Thierryek egyik leszármazottja Thierry Vilmos, a Chatobrian előnevet viselte. Németországban mérnöki diplomát szerzett és német nőt vett feleségül. Később visszatért az akkori Osztrák-Magyar Monarchiába s Baia-Maren az állami bányaműveknél főbányatanácsosi rangig vitte. Unokái ma is Baia-Maren élnek: Böcsa Pal szövetségi igazgató felesége, született Thierry Jolán s egyik lányának a gyermekei: Pálmai Sándorné és Kerekes János. Jól emlekeznek Thierry Vilmosra. Az öreg ur gyakran említette előttük velencei őse mesés hagyatékát.

Az örökösök közül legvilágosabban a baiamarei leszármazottak tudják kimutatni származásukat, amit az erintetlenül hagyott Thierry név is bizonyít. A baiamarei igénylők iratai jelenleg Thierry Tibor csepeli gyógyszerésznél vannak. A családi ág nevében ő is csatlakozik dr. Königsberger megbízóihoz. A baiamarei örökösök remélik, hogy az időkben megkerült végrendelet és a hivatalos iratokkal alátámasztott leszármazási táblázat alapján, nekik jut a mesés kincs jelentős része. Követelésük a háromszázéves kamattal 31 milliárd frankot tenne ki. A francia ál-

lamkincstár tönkremenne, ha ki kellene fizetni ezt az óriási összeget. Ezért az örökösök kénytelenek mérsékelni igényüket. A régebben felajánlott huszmilliónál azonban többet akarnak.

Eddig tart a legendás Thierry örökség igaz története, amelynek legújabb fejezetét valószínűleg más írja meg a „Magyar Lapok”-ban. Ugyanis, e sorok írója akkor már dúsgazdag ember lesz... Felesége után, aki Thierry Vilmos dedunokája, szintén kapnia kell néhány milliót.

Igaz, addig meg sok víz lefolyik a Szajna és a Someson...

Boros István.

Egyháziaknak, művelt világiaknak

A keresztény egyház története (nyolc kötetben)

Szerkesztő: Bangha Béla S. J. és Ijjas Antal

I. kötet:

Bangha Béla S. J. és Borbély István S. J.

Az ősegyház

II. kötet:

Loschert Kázmér:

Egyházatyák kora

Legnagyobb és legszebb vállalkozása az idei könyvkiadásnak: Mindenkinnek ismernie kell! — Az egész világ más színben tűnik fel az olvasó előtt, ha megismeri az Egyház történetét. — Valságokon, már-már győzni látszó eretnek ségeken át: a diadal felé! Ez a most megjelenő két kötet és megjelenendő hat kötet mondanivalója korunk számára!

Az egész sorozat ára füzve 1500 lej, kötve 2000 lej és portó. Megrendelhető havi 150, (a 6. kötet) 100 lej részletre.

Megrendelhető:

a „Magyar Lapok” könyvosztályánál.

HIREK

Központi szerkesztőség, kiadóhivatal
és előfizetés teljesítési helye

Oradea, Strada Regele Carol II. 3.

ELOFIZETESI ÁRAK: Hétoldos: ...
Egyes szám ára 20 fillér, vasárnapon 24 fillér.
Postakatafépénztári csekkszámának száma: 80.037.
Telefon: 27.Felelős szerkesztő: PERÉDI GYÖRGY
Cíj szerkesztő: dr. Sulyok István
Cíj, Piata Unirii 13.Közvetítőket nem tartunk meg és nem adunk vissza.
Csekk választékos magánlevelekre válaszolunk.

Időjárás

A bucaresti időjárásutató intézet jelentése szerint a várható időjárás: Déli szél, további melegedés, eső legfeljebb nyugaton várható.

Péntekre virradólag leesett az első hóharmat Ciuc megyében, olyan hideget okozva, hogy a hőmérő négy fok C-ra szállt alá. Egyébként napközben örvendetesen felmelegszik az idő, eléri a 30-33 C. fokot is a napon, míg árnyékban 25-28 C. fok melege lehet mérni. A szép őszi idő lassanként feljavítja a fürdők utóévdját is; Tusnad, Malnas és Harghita fürdőkre többen jöttek utókurálni és felélénkülték a kirándulások is. A cseplesi munkálatok folynak, a sarjucsinalás befejezéshez közeledik és nemsokára megkezdődik a burgonyaszüret.

Elutazott Prágába a román küldöttség. Bucuresti. Saját tud. A román küldöttség, amelyik Romániát képviselni fogja Massaryk volt cseh-szlovák köztársasági elnök temetésén, szombaton este Tatareacu miniszterelnök vezetésével elutazott Prágába.

PACHA PÜSPÖK MEGKEZDTE BÉRMAUTJÁT. Timisoara. Saját tud. Pacha Agoston dr. megyéspüspök pénteken délből Berzoviára utazott, ahol még a délután folyamán a bérmlás szentségét osztotta ki. Ezzel megkezdődött az őszi bérmaut, amelyet a püspök tudvalevően a resitai és aninai vidéken tart.

FELHÍVÁS MINDAZOKHOZ, AKIK MÉG NEM FIZETTÉK KI A REPULÓTER ÉPÍTÉSÉRE REAJUK VETETT ÖSSZEGET. Oradea. Saját tud. Chirila Augustin, Bihar vármegye alispánja szombaton délelőtt magához kérte a sajtó képviselőit és ismertette a repulótér befejezésére indított akció eddigi eredményét: — Sajnálattal kell közölnöm önökkel — mondotta az alispán, — hogy a lakosságunk csak egy része vette tudomásul az akció keresztülvitelére alakult bizottság felhívását. Az értesített vállalatoknak és üzlet tulajdonosoknak csak egy része jelent meg és fizette ki a reá rótt összeget. Ezért a sajtó utján nyomtatékosan föl hívom azokat, akik még nem fizették ki a reájuk eső illetéket, hogy haladéktalanul tegyenek eleget kötelességüknek, mert ellenkező esetben kénytelenek leszünk jelenteni az ügyet az illetékes minisztériumnak, ahonnan egy felügyelőt is kérünk az összegek behajtására, — fejezte be Chirila alispán.

NEUMANN BÉCSI ORVOSTUDÓS ANGHELESCU BETEGÁGYÁNÁL. Bucuresti. Saját tud. Csütörtökön repülőgépen Bucurestibe érkezett Neumann bécsi orvostudós, hogy Anghelescu népnevelésügyi minisztert, akinek betegségében nem következett be a várt javulás, megvizsgálja.

Két őrizetbevétel történt Oradeán egy milliós gyémántlopás ügyében. Oradea. Saját tud. Nagyarányú gyémántlopás ügyében folytat vizsgálatot a városban Mircea Tretinescu bucaresti vizsgálóbíró. Hat héttel ezelőtt az oradeai rendőrség letartóztatta és átadta a bucaresti ügyészségnek Róth Dezső oradeai származású gyémántcsiszoló, aki Belgiumból többmillió értékű gyémánttal megszökött. A bucaresti vizsgálóbíró most házkutatást tartott Róth Dezső itt élő fivérének, Róth Lajos lakásán és hugának, Róth Magdának Piata Unirii levő dohánytözsdejében. A házkutatás során Róth Magdánál 53 ezer lei készpénzt találtak az egyik szekrényben, amelynek eredetéről semmi felvilágosítást nem tudott adni. Azonkívül több olyan irást is találtak, amelyek azt bizonyítják, hogy összeköttetésben állottak gyémánttolvaj testvéreikkel. A vizsgálóbíró mindkettőjüket őrizetbe vette és még folytatja a vizsgálatot.

Megtorlásra készülnek az anarchisták a gijoni szovjetkonzul ellen. Párizsból jelentik: A „Figaro” salamancai jelentése szerint a gijoni anarchista kormányzótanács elrendelte a gijoni szovjet-konzul letartóztatását. A letartóztatás megtorlás a Barcelonában és Valenciában letartóztatott anarchistákért.

HERRIOT BÉCSBEN. Bécsből jelentik: Herriot, a francia képviselőház elnöke, aki péntek reggel óta Bécsben tartózkodik, kijelentette a sajtónak, hogy a szellemi együttműködés nemzetközi ligája genfi tárgyalásainak rövid szünetét használta fel arra, hogy egy napra ellátogasson Bécsbe. Célja csak tájékozódás. Pénteken megbeszélést folytatott Schuschnigggal, akit minden tekintetben nagyrabecsnél.

Halálozás. Irk Jenő gyógyszerész 51 éves korában a halálklók szentségével megerősítve, szeptember 13-án Brasovban elhunyt. Az elhunytban Buszek Gyuláné mercurea-ciuci római katolikus főgimnáziumi tanár neje testvérbátyját gyászolja.

Október 7-18-ig
Az Oradeai Kereskedelmi
Csarnok
NAGY KIALLITÁSA
50% vasuti kedvezmény.
Ingyen tombola.

HATVANNÉGY VEZETŐ ALLAMÜGYÉSZT, BIRÓT ÉS IGAZSÁGÜGYI TISZVISELŐT TARTÓZTATTAK LE STALINELLENEK ÜZELMEK CIMÉN. Londonból jelentik: Stalin közvetlen rendelkezése az éjszaka Szovjet-Orosországban 64 vezető államügyészt bírót és igazságügyi tisztviselőt letartóztattak és Stalinellenes üzelmek címén vád alá helyeztek. Főbűnük az, hogy a politikai perek vádlottjai ellen nem hoztak elég súlyos ítéleteket, vagy más módon nem tanúsítottak elég buzgalmat a trotszkista forradalmárok üldözésében és hátráltatták az igazságszolgáltatás menetét.

A LENGYEL KÜLÜGYMINISZTER BERLINI UTAZÁSA. Berlieni politikai körökben elterjedt hírek szerint Beck lengyel külügyminiszter genfi útja után útbajéjt Berlint, ahol a német külpolitika irányítóival tanácskozni fog a kisebbségi kérdésben fölmerült ellentétokról. Német részről több ízben emeltek panaszt az észak-sziléziai német kisebbségek tarthatatlan helyzete miatt, viszont a varsói kormány is többször emelte fel szavát a németországi lengyel kisebbségek érdekében. Német kormánykörök felfogása szerint Beck berlini tárgyalásai nagyban hozzájárulnak a két állam között felmerült félreértések elsimításához.

Millió aranylopással gyanúsítják a kifosztott falusi gazdát. Oradea. Saját tud. Annakidején megirtuk, hogy egyik Rhédey-kert környéki lebuiban három rovottmultu fiatalember kirabolta Oláh Lajos odorheiumegyei székely gazdát. A rendőrség néhány óra leforgása alatt el is fogta a tetteseket. Oláh Lajos kirablásának ügyében pénteken feltűnésteltő fordulat történt. Az oradeai rendőrség ugyanis távirati értesítést kapott az odorheui csendőrszárnyparancsnokságtól, hogy Oláh Lajost azonnal vegyék őrizetbe, mert a székely gazdát egymillió leies aranylopással gyanúsítják. A tőle elrabolt 16 ezer lei is ebből származott, mert Oláh szegény ember, akinek semmije a világon nincsen. Oláh Lajos kézrekerítése ügyében megtették a kellő intézkedéseket. A székely gazdát valószínűleg azzal az odorheiumegyei aranylopással vádolják, amiről néhány nappal ezelőtt mi is részletesen beszámoltunk.

SZAKSZERVEZETI LAZÍTÁSRA A SZOCIALISTA IFJAK MEGTÁMADTÁK A NYILASKERESZTESEKET. Budapestről jelentik: Péntekre virradó éjjel két helyen is több sebesüléssel végződő összetűzés volt a nyilaskeresztések és a szociáldemokraták között. A verkedésbe a rendőrség is beleavatkozott és több előállítás történt. Az ügyben megindított nyomozás során az a gyanú merült föl, hogy a szociáldemokrata ifjú munkások támadását a börtmunkások szövetségében előre határozták el. A börtmunkások szövetségének helyisége a Dob-utca 90. számú házban van. Péntek este itt összejövetelt tartottak az ifjúmunkások és az összejövetelen észrevétlenül megjelent néhány detektív is, akik végighallgatták a fölbeszólásokat. A szónokok élesen ízgattak a jobboldaliak ellen, egyes felszólalók pedig beszámoltak a csütörtöki támadás részleteiről. Amikor az összejövetel végetért, a detektívek lezárták a helyiséget és 123 ifjúmunkást előállították a főkapitányság politikai osztályára.

A Semmitőszék is jóváhagyta a ciucsán-gheorghei pénzhamisítók büntetését. Mercurea-Ciuc. Saját tud. Annakidején részletesen beszámoltunk arról a hamispénzüzemből, melynek vezetői Szabó Benjámín és Szócs Lajos ciucsán-gheorghei lakosok voltak, akikről bizonyítást nyert, hogy százezer leien felüli összegben hamisítottak tíz-, husz- és százeleesekeket, azokat forgalomba hozták, amiért a törvényszék mindkettőjüket öt-ötévi fegyházra ítélte. Fellebbezés folytán az ügy a táblához került, amely a büntetést három-háromévi fegyházra változtatta. Ezt az ítéletet most a Semmitőszék is jóváhagyta és így Szabó és Szócs büntetése jogerős.

Rendőrkékre került egy notórius betörő. Oradea. Saját tud. Pénteken ismét rendőrkékre került Makkai Sándor, az oradeai uricsaládból származott betörő. Makkai az utóbbi időben különböző fürdőhelyeken követett el kisebb-nagyobb lopásokat és betöréseket, azonkívül az oradeai törvényszéken egy régi betörése miatt van 6 hónapos „hátraléka”. Bűnlajstromának összeállítása után átadják az ügyészségnek.

Kávéházakban, vendéglőkben kerje mindenütt a „MAGYAR LAPOK”-at.

Nagy iskolai cipővásár

Kiváló minőségű fiu- és leánycipők előírással

formában — — — — — 26-30-ig 200 lei
31-35-ig 340 »
36-39-ig 390 »Fiu és leány sportcipők fekete erős Bison bőrből,
békanyelvvél — — — — — 26-30-ig 325 »
31-35-ig 425 »
36-39-ig 500 »

Ugyanez barnában kevés árdifferenciával drágább.

„Cauro” prima gumi talpu vászon tornacipők — 31-34-ig 80 »
35-41-ig 110 »

Tanulóknak, valamint a tantestület tagjainak az összes cipőkből nagy kedvezmény!

FAUR LUX cipőáruházban

Oradea, Buievardul Regele Ferdinand 3. Heyman-mozi mellett Telefon 301.
Fiokák: Str. Avram Iancu 5. Bu.v. Regele Ferdinand 11.

* A bőr megbetegedéseivel, különösen ekzémáknál és furunkulózisnál, a mindig kellemes hatású természetes „**Ferenc József**” keserűvíz — reggelenként felkeléskor egy pohárral bevéve — a gyomorbeáramlást alaposan tisztítja és méregteleníti s az emésztést és az anyagcserét határozottan előmozdítja. Az orvosok ajánlják.

Zürich-i zárlat. Párizs 14.3, London 21.60 egy-negyed, Newyork 435 háromnyolcad, Brüsszel 73.27 fél, Milánó 22.92 fél, Amsterdam 240, Berlin 174.75, Bécs — schilling 79.50, Prága 15.21, Varsó 82.30, Belgrád 10, Bucuresti 325.

CÁFOLJÁK AZ OSZTRÁK KORMÁNYVÁLSÁG HIRÉT. Bécs. Több külföldi lap nyomán elterjedt az a hír, hogy a Schuschnigg kormány három tagjának és pedig: Hülgert alkancellárnak, Pertner közoktatásügyi miniszternek és Neumayer pénzügyminiszternek az állása megrendült és részleges kormányválság tört ki. Beavatott helyen kijelentették, hogy a válságról szóló hírek teljesen alaptalanok.

Ismét összeomlott egy irredenta és felségértési vádaskodás. Mercurea-Ciuc. Saját tud. Annakidején megírtuk, hogy a diitrăi csendőrség letartóztatta és az ügyészségnek adta át Oprea Elena 42 éves kereskedőnőt. Az volt a vád ellene, hogy június hó 8-án, a nagy nemzeti ünnepen, füzete elé kitette ugyan a román nemzeti lobogót, azonban a zászlóra gyászfátyolt alkalmazott. A kereskedőnő a most megtartott tárgyaláson azzal védekezett, hogy a gyászfátyol még György angol király halála alkalmával elrendelt gyászesettel kapcsolatban került a nemzeti lobogóra és nem vette észre, hogy a gyászfátyol a lobogón maradt. A bíróság helyet adott védekezésének és Oprea Elena az irredentizmus, tüntetés és lázítás bűncselekménye alól jogerősen felmentette — Ugyancsak jogerős felmentéssel végződött Cs. András utmani volt községi albiró felségértési ügye. Ez év áprilisában Kovács Vilmos községi tanácsossal vitája volt a községi bírónak a község háza. Ekkor tett volna Csata az irodában függő királyképre felségértő kijelentéseket. A vád ez esetben sem bizonyult valósnak, kiderült, hogy bosszu és ellenségeskedés volt a feljelentés oka és így Csata a bíróság felmentette.

KÉT NÉMET POLITIKAI MENEKÜLT ELDOBTA MAGÁTÓL AZ ÉLETET. Prágából jelentik: Az egyik panzióban megtalálták két német emigránsnak, Lansberger Gert-rud volt breslauer reklám-rajzolóé és Dubislav Walter volt műegyetemi tanárnak holttestét. Mindkét holttesten sok szúrt seb volt látható. A hátrahagyott levelekből kitűnt, hogy a leány kérte a tanárt, hogy ölje meg őt és azután legyen öngyilkos, mert már nem bírja az emigráns életet.

* **Láposy Erzsébet zenetanárnő** a legmodernebb pedagógiai alapon tanít kezdő és haladó növendékeket. Speciális ritmus és hallásfejlesztő gyakorlatok. Szakszerű elméleti oktatás. Kamara-zsna és zenekari órák. Mérsékelt tandíj. Beiratások egész éven át. Oradea, Str. Simeon Stefan 20.

Vérszegény, sápadt, étvágytalan, legyengült és gyakori fejfájásban szenvedőknek teljes gyógyulást nyújt a

Dr Földes-féle FERROL vastáplikör.

A leghatásosabb és legeredményesebb hízáló, erősítő vér- és izomgyarapító szer. Minden gyógyszer-tárban és drogériában 100 lei egy üveg.

Vakmerő módon fosztogatta a postatakarékpénztárt egy pincér. Bucuresti. Saját tud. A bucuresti rendőrség letartóztatta a postatakarékpénztárnál Radu Ilie pincért, aki több betétkönyvbe is tett be különböző nevek alatt 60 leiket s azokat 60.000 leire hamisítva különböző városok postatakarékpénztárainál 2000 leies részletekben szedezgette ki.

NYUGALMASABB A HELYZET A PÁRIZSI TŐZSDÉN. Párizs. A valutapiacon helyreállt a nyugalom. A font árfolyama még kissé emelkedett ugyan, de a dollár árfolyama 29.65-ben állapodott meg. A tőzsde hangulata bizakodó volt.

Temetések Oradeán. Popovici Floare 56 éves korában a kórházban meghalt. Temetése pénteken volt a kórház halottaskamrájából. — Papp Mihály villamosvasúti alkalmazott felesége, Szabó Irén 52 éves korában meghalt. Temetése szombaton délután volt a Szent József utca 10 számú gyászházától. — Horváth József építész 39 éves korában meghalt. Temetése vasárnap délután 2 órakor lesz a Rulikovszki temető Steinberger kápolnájából. (Caritas).

Cuza Gheorghe és több cuzista vezér a jövő héten Sighetre érkeznek. Saját tud. Cuza Gheorghe és több cuzistapárti vezér a jövő hét folyamán Sighetre érkeznek és meglátogatja a nagyobb maramuresi községeket. A cuzista vezetők előrelátólag egy hetet fognak a megyében tölteni.

Községi tanácsos és bírók, akik semmibe veszik a megye rendelkezéseit. Oradea. Saját tud. Szombaton délelőtt ülést tartott Bihar megye tanácsának állandó választmánya Barna Augustin elnöke alatt. A jelentetelen napirendi kérdések letargyálása után egyik választmányi tag jelentette a választmánynak, hogy egyes falusi jegyzők nem fogadják el hátralékos odóban az adóbonokat. A megye pénzügyi osztályának vezetője bejelentette, hogy vizsgálatot indít az ügyben. Több községi tanácsos és községi bíró ellen felmerült panaszokat tárgyalták ezután. Az állandó választmány a törvény keretein belül vizsgálatot indít azok ellen a hivatalos közegek ellen, akik ugyszólván semmibe sem veszik a megye rendelkezéseit. Ezek után több megyei segélyt szavazott meg a választmány és az ülés végetért.

fejfájás
ellen
Beretvás,
parxtilla!

HÁROM UTASÁVAL BELEROHANT EGY TEHERAUTÓBA A MÉRTEKTELEN SEBESSÉGGEL ROHANÓ GÉPKOCSI. Budapestről jelentik: Eisenberger Gézáné, a gödöllői főrabbi felesége, Rottmann Lipót, ecotgyáros felesége és egy Blumenthalné nevű hölgy társaságában Gödöllőről gépkocsin Rákospalotára igyekezett temetésre. Rákospalotán határánál a Balila gyártmányú kistaxi 90 méteres sebességgel, teljes erővel belerohant egy beforduló tehergépkocsiba, mely nem jelezte az előzést. A kistaxi darabokra tört. A gépkocsi utasai, valamint vezetője is életveszélyesen megsebesült. A sebesülteket kórházba szállították. Eisenberger Gézáné és Rottmann Lipótné a Rókusban behaltak sérüléseikbe. Blumenthalné és a gépkocsivezető állapota válságos.

A csempészes megakadályozására Sigheten csak az állomási postán lehet csomagot feladni. Saját tud. A csempészes megakadályozása céljából egy jó ideje a postai csomagküldeményeket Sigheten előzetes vámvizsgálat alá veszik, amit eddig a sighet-i főpostán eszközöltek. Értesüléseink szerint a közeljövőben a csomagok alaposabb ellenőrzése céljából mindennemű postai csomagküldeményt csak az állomáson levő postahivatalnál lehet feladni. Ez az eljárás gyorsabbá fogja tenni a feladást, mert nem kell a vámvizsgálatot végző hivatalokra várni és emellett alaposabb ellenőrzést gyakorolhatnak a feladásra kerülő csomagküldeményeknél.

Segítség iszákosság ellen. Kérjen díjtalan felvilágosítást: Dr. Odor „Mária”-gyógyszertárban, Carani, jud. Timis-Torontal.

Felhívás. Az oradeai Építőiparosok Szövetsége tisztelettel felkéri a festőszindikátus tagjait, hogy nagyon fontos ügyben folyó hó 21-én, kedden este 6 órakor a szövetségünk helyiségében megtartandó rendkívüli gyűlésen, tekintettel a tárgy fontosságára, okvetlenül megjelenjenek. Elnökség. — Ugyancsak felkéri a mázoló szindikátus tagjait, nagyon fontos ügyben f. hó 20-án, hétfőn este 7 órakor a szövetségünk helyiségében tartandó rendkívüli gyűlésen, tekintettel a tárgy fontosságára, okvetlenül megjelenjenek. Elnökség.

Főtiszteleendő Plébánia Hivatal

Tisztelettel értesitem az összes Főtiszteleendő plébánia hivatalokat és más egyházi intézményeket, hogy férjem halála után nagymultu ipítési irodájának vezetését sajátmagam vettem át és azt férjem általánosan ismert, becsületes munka-szellemében kipróbált szakembereimmel és tökéletes szakmai felszereléssel irányítom. Továbbra is elvállalok és végrehajtok mindenféle szakmába vágó munkát, ha tetszem, iskolát vagy más egyházi épületet kell építeni, átalakítani, tartozni. Megkeresésre, saját költségemen szakemberem a helyszínre utazik. További szíves pártfogást kér

ÜZV. BALINT DANIELNÉ
Oradea, Strada Academici No. 2.

SPORTHIREK

Nem tudnak megegyezni a román-egyiptomi világbajnoki selejtező mérkőzések időpontjában. Bucurestiből jelentik: A labdarugóvilágbajnokság selejtezőjében, mint ismeretes, Románia először Egyiptommal kell megmérkőzzék. Az egyiptomi szövetség először egyetlen, Kairóban tartandó mérkőzést ajánlott Romániának, amit természetesen a bucuresti szövetség nem fogadott el. Később a kairói szövetség hozzájárult a kétmérkőzéses selejtezőhöz és az egyik mérkőzés időpontjait február 25-ét, színhelyül pedig Kairót ajánlotta, a másik — bucuresti mérkőzés — időpontját május 15—31 között jelölte meg. A kairói mérkőzéshez az ajánlott időpontban nem járult hozzá a szövetség, a május második felében tartandó revans időpontja azonban már megfelelő lenne a román szövetségnek, azonban itt az a nehézség, hogy a FIFA szabályzata szerint a selejtezőket 1938 április 15-ig kell lejátszani, ezen időpont átlépését azonban a FIFA valószínűleg engedélyezni fogja. Az első mérkőzésre vonatkozólag a román szövetség újabb levelében december 12-ét ajánlotta Egyiptomnak. Ha megegyezés rövidesen nem jön létre a két szövetség között, úgy a selejtezők időpontjait Fischer Mór, a selejtező csoport magyar FIFA biztosa fogja megállapítani, mely valószínűleg Románia érdekeinek lesz megfelelő.

„FUTBALL-TANSZÉKET” KAPOTT KADA VOLT CSEH VÁLOGATOTT LABDARUGÓ-JÁTEKOS. Prágából jelentik: A csehszlovák testnevelési főiskolán ezentúl tantárgyként tanítják a labdarugást is. Erre a tanszékre a kormány dr. Peseket, a Kada néven ismert sokszoros válogatott játékos nevezte ki magántanári címmel és megfelelő tiszteletdíjjal. Kada a főiskolán a tanárjelölteken kívül az edzőjelölteket, intézőket és válogatott-jelölt játékosokat is a labdarugás magasban tudományára tanítja.

TMAC—Törékvés Oradeán. Vasárnap délelőtt 11 órai kezdettel a TMAC—Törékvés B) ligás mérkőzését bonyolítják le a Károly-pályán. A két veretlen és nagyszerű formában lévő csapat öszszecsapását élénk érdeklődés előzi meg. A bekapartak eddigi mérkőzéseiken 25 gólt lőtek, tehát állandó kétezámjegyes győzelmet arattak az utóbbi hetekben. A Törékvés is teljes csapatával veszi fel a küzdelmet. Balszélső helyén játszani fog Lukács is.

ÖSSZEÁLLITOTTAK A CSEHEK ELLENI MAGYAR VÁLOGATOTT CSAPATOT. Budapestről jelentik: Dietz Károly dr, a magyar labdarugó szövetség kapitánya, a vasárnapi Csehszlovákia elleni Európa-Kupa mérkőzésre a következőképpen állította össze a magyar csapatot: Csikós, — Futó, Korányi — Magda, Turai, Dudás Sas, Sárosi dr, Zsengellér, Cseh, Kemény. Tartalékok: Bíró, Balogh, Kocsis és Sziklai. Kada és Szabó, akik a mérkőzésre kapusjelöltjei voltak, a csütörtöki edzésen megsérültek és így került a csapatba Csikós.

Újabb nemzetközi ifjúsági vándordíjat alapítottak az atlétikai népszerűsítésére. Athénből jelentik: Az atlétikai Balkán-játékok évről-évre fokozódó sikere azt a szép gondolatot ébresztette a görög szövetség vezető köreiben, hogy a Balkán államok ifjúsági versenyzői részére is nemzetközi versenyeket irjanak ki: „Iskolai Balkán-Kupa” néven. A görögök elhatározását még szebbé teszi az a terv, hogy az iskolások versenyeit évről-évre Görögországban, az ókori sportversenyek színhelyén: Olimpia falu romjain stíluszerűen felépítendő stadionban rendezzék meg. A görög szövetség tervéről már értesítette a Balkán államokat, melyek azt a legnagyobb örömmel fogadták. A kupa-szabályzat kiköti majd, hogy lehetőleg ne csak jó, de jól is tanuló versenyzőket jutalmazzanak az államok a kiküldetéssel, amely egyben tanulmányi kirándulás is lesz. A görögök terve szerint az első ilyen versenyt már jövő év augusztusában megtartják.

HITLER ÉS MUSSOLINI

Irta: Csiszár Béla

A világháború utáni másfél évtized két időpontjától kétségkívül az európai történelem új fejezeteit számítja majd a jövő történetírója. Az egyik dátum 1922 október 28-ika, ezen a napon vonult be Rómába feketeingesei élén Mussolini; a másik 1933 január 30-ika, ezen a napon vette át a hatalmat a nemzetiszocialista párt vezére, Hitler Németországban. Ez a két nap amellet, hogy sorsdöntő változást hozott a két nép életébe, két csodálatos karriert is betetőzött. Mussolini és Hitler, a háborúutáni Európa e két legérdekesebb és legizgatóbb em-

sok feszítik őket, de aztán jön a háború, mindkettő bevonulnak, önként jelentkeznek a frontra és a háború négy esztendejéből csaknem az egészet kint töltik a tűzvonalban. Mindegyik háborús szereplése egy majdnem halálos sebesüléssel ér véget. Mussolinit gránátrobbanás, Hitlert súlyos gázmérgezés éri. Heteken át lebegnek élet és halál között. A felépülés után kezdetét veszi a vértelen, de annál elkeseredettebb küzdelem a belső ellenség, a bolsevizmus ellen. Életútjukat ebben a korszakban is meglepő hasonlatosság köti össze,

Hitler és Mussolini emlékeztetővel velencei találkozásának alkalmával készült ez az érdekes, történelmi pillanatot megörökítő fénykép fölvetel

beré, a közeli napokban találkozik egymással. Az olasz államférfi megy visszaadni a német diktátor 1934. évi velencei látogatását, ami azonban világtörténelmi jelentőségű esemény lesz, minthogy a Duce kormányralpése óta még nem hagyta el az olasz birodalmat. (Legutóbbi libiai útja sem volt kivétel e szabály és elv alól.) Ebből az alkalomból igen érdekes egybevetni a két diktátort, egyéniségüket, lelki és szellemi alkatukat.

Sorsukat és pályájukat meglepő hasonlatosság köti össze, lelkialkatuk és egyéniségük azonban merőben különböző. Mindegyik a nyolcvanas években látja meg a napvilágot s mindketten a falu szülőitei. Ugyanabból a társadalmi rétegből nő ki mindkettőjük életútja is. Ez a réteg a parasztságból feltörekvő kisiparos, kispolgári osztály, mely más elszakadt ugyan a földtől, de még szívében és vérében még ott érzi a falu hívó szavát. Mussolini apja falusi kovácsmester, Hitleré kis vármivatalnok. Ifjúkoruk is azonos vágányokon halad. Mindkettő már gyermekfejjel kikérik a szülői otthon melegéből. Az ok pénzhiány, Mussolini elvégzi ugyan a tanítóképzőt, de kivágyik a világba s kőműves-munkásnak áll, Hitler viszont szülői támogatás hiányában már a kezdet kezdetén kénytelen — kőművesinasnak állni, lemondva nagyratörő művészi terveiről. Milyen mélyértelmű szimbólum ez! Európa jövődiktátorai, mint kőművesinasok! Egy-két évtized múlva összeomlani készülő országukat építik majd fel: ekkor azonban Lausanneban és Linzben még köveket hordanak az épülő házakhoz.

Mindkettőjük nevelése e korban a nyomor és az éhség. Mindketten ezidőtájt még Marx tanaiban keresnek vigasztalást s a proletárság osztályuralmának eljöveteletől várják sorsuk jobbrafordulását. Közben tovább tanulnak, Mussolini egyetemi előadásokra jár, a nálánál 6 évvel fiatalabb Hitler pedig a linzi iskola esti tanfolyamaira. Mindkettő meg akarja váltani népét, nagy gondolatok, merész elszáná-

sát mozgalmuk is majdnem azonos vágányokon fejlődik ki és ér a végső diadalhoz. Egyek abban is, hogy szervezkedésük és harcaik közepette még a börtönt se kerülük ki. Mozgalmuk fejlődése szintén azonos képlet szerint történik. Mindenütt először csak néhány ember, majd egy mindjobban gyarapodó csapat áll és sereglük a vezér köré. Hitler munkája annyiban nehezebb, mivel akcióba-lépésekor még teljesen ismeretlen ember, névtelen senki, egy csepp a nagy német oceánban, míg Mussolini már ismert ember egész Itáliában: bálványozzák, vagy gyűlölik, de mindenütt számon tartják.

A két ember életútjának ez a csodálatos hasonlósága bizonyára nemcsak a véletlen műve, hanem igen komoly belső okok következménye is. Az azonos eredet, az egyező életkörülmények talán a véletlen összejársása, de a többi, az életpálya, a felemelkedés hasonlósága már kevésbé, ezt csak erős egyéniségükkel magyarázhatjuk meg. Mindkét ember az erős lelkek fajtájából való, elszánt és merész egyéniség, akiket páratlan erély és rugalmasság jellemel, keresztültörnek mindenre és mindenkin. Utólérhetően szervező mindegyik, kitűnő agitátorok, született szónokok, bátrak és vakmerők, mernek kockáztatni. Érdekes forradalmár-típusok, de más és más természetű, lelkiállással. Mondhatni két külön világ Hitler és Mussolini. Az értékesebb és sokrétűbb kétségkívül az olasz államférfi. Egyénisége színes, sokoldalú, állandóan új és új oldaláról mutatkozik be. Vele szemben Hitler lelki képe sokkal egyszerűbb, szürkébb és egyoldalabb vonásokat tükröz.

Mussolini merőben arisztokratikus lélek, míg Hitlerben lehetetlen fel nem fedezni a kispolgár sajátos vonásait, nyárspolgári jellegzetességeit. Már a külsejük is ezt a különbséget hangsúlyozza. Az olasz diktátor arca, tartása a kiválasztott, a tömegek felett lelkileg is kiemelkedő lélek vonásait tükrözi. Magas homlok, csodálatos kifejezőerejű szemek, fensőbb-

séges tekintet tele parancsoló öntudattal, erős, keményvonalú ajkak, akár egy római triumviré, amit még inkább alátámaszt a komokul előretörő áll. Ez az arc, ahányszor csak nézed, annyiféle. De mindegyik mögött ott él, ott ragyog az igazi, az egyetlen Mussolini, ez a modern római imperátor. És milyen királyi a tartása, akár dolgozik, akár inspicál, akár lovon ül, vagy repülőgépet kormányoz. Duce ő valóban, a kiválasztott vezér, akiről lesugárzik annak tudatait, hogy minden egyedül magának köszönhet s mögötte milliók lelkesedése ég.

Hitler arca nem ilyen kifejező. Rendes, normális arc, amilyen ezrével akad, nincs rajta semmi rendkívüli, semmi lenyűgöző. Szemében a kiválasztottság fénye helyett inkább a békés, vagy a felháborodott kispolgár egyszerűsége, vagy haragja csillan meg, tekintete, különösen, ha négy szemközt van vele az ember, inkább fáradt és megbocsátó, mint magávalragadó. Tud ugyan komor és szúrós is lenni, de ezt inkább a tömegek fascinálo halása váltja ki belőle. Ami jellegzetessé teszi arcát, az a kacéran homlokba lógó haj és a sajátos Hitler-bajusz. A karrikaturisták is majdnem mindig ezt hangsúlyozzák ki képein. Hitler mindig jófésült, bajusza a pedánságig gondozott, érezni lehet, hogy szinte a kínosságig ügyel külseje szabatoságára, ami már közel jár a nyárspolgár pedánságához és sznobizmusához.

A kétféle jelleg tetteiken és élettevékenységükön is végignyomozható, Mussolini arisztokratikus egyéniségére rendkívül jellemző mély öntudatosága, magányossága, nagy zárkózottsága. Sohasem megyül a tömegek közé, természeténél fogva emberkerülő, nem társaslény. Egész egyénisége uralkodásra teremt. A korlátozásokat már gyermekkorában sem tűri, nem alázódik meg senki előtt. Büszkesége annak az embernek a jellemvonása, aki tudatában van önmagának s annak, hogy mindazt, amit kivívott, egyedül önmagának köszönheti. Szereti a rendet és a fegyelmet. Büszke arra, hogy jó katona volt s indulatai sohasem folyhattak bele viselkedésébe. Kedvelt szava a hierarchia. Rendkívül becsülvagyó, de ez csak nemes lendítőerő nála. Mérhetetlen hatalom és tekintély birtokosa, de józan szemmértékét sohasem veszítette el. Napoleon a hatalom ormán császárrá koronáztatta magát, Mussolini meg egy hercegi címet sem fogadott el. Cím, rendjel, külsőségek nem érdeklik. Jellemző fényt vet egyéniségére vakmerő bátorsága: hallatlan gyorsasággal vezet autót, repülőgépet, szinte szereti a veszélyt és a kockázatot.

Hitler egyénisége korántsem ilyen nagyvonalú. Azok a vonások, amelyek oly jellegzetessé teszik a Duce személyét, belőle hiányoznak. Nincs is az a magávalragadó líraisága, arisztokratikus színesége, mint amannak. Túltenge benné a kispolgári jelleg, ami egyrészt faji adottság és szülői örökség, másrészt a braunau szülőföldi környezet, a családi légkör s a bécsi és linzi évek behatásainak folyamánya. Ezeknek az ifjúkori benyomásoknak nagy, természetformáló hatását Hitler maga is elismeri és hangsúlyozza önéletrajzában. Már ebben a könyvben megcsapja az embert a német kispolgár két jellegzetes vonása, az állam és a fajistenítés, amit Hitler még tetéz azzal, hogy e fogalmakat teljesen egyéni ízlés szerint értelmezi és kombinálja a mindenhez érteni akaró kispolgári lélek fölünyes hozzáértésével és az autódidakta borzasztóan komoly nekigyürkőzésével. Nem véletlen, hogy éppen ő teremti meg a háborúutáni politikai mozgalmak legnagyobb és legbonyolultabb párthadseregét. A német polgár a kollektív életforma rabja, szeret szervezni és csak a tömegben érzi jól magát. Hitler is, mikor mozgalmá elindításához kezd, elsősorban is pártot szervez, — a szervezésen van a hangsúly! — aztán rohamosztágot, védőcsapatokat, halálfejes légiókat, ifjúági szervezeteket és egyéb organizációkat kelt életre. A német kispolgár rajong az egyenruháért. Kollektív ösztönénél fogva a katonaszkodást mindennél föbbe értékeli. Hitler is, mikor pártja még alig áll 80—100 tagból, már egyenruhába öltözteti, masíroztatja őket. Átütő sikerét a többi között annak is köszönhet, hogy nemzetének hosszú bójt után vissza-

adta az egyenruhát, a militarizmust s a kollektív nemzeti tudatot. Személyes hatása is ezeknél a kispolgári tömegeknél a legnagyobb. Őket tudja a legjobban fanatizálni s közülük kerülnek ki legelszántabb emberei is.

A kispolgár pedánsága reá is jellemző. Kitűnő szónok, mint Mussolini, de annak minden ragyogó tömörsége nélkül, tárgyat szereti kimeríteni s néha órákat átbeszél. Alapossága közmondásos. Míg Mussolini az ösztönszerű cselekvés embere. Hitler a fontolva haladást többre becsüli a villámgyors elhatározásnál. Természetében sok az érzelmesség, a szentimentalizmus. Bár ezt hangoztatja, egyáltalán nem valódi forradalmár-lélek. Elélmódja is a lehető leghalványabb. Szórákozási alig vannak, az életet megízélt apró örömeiket nem ismeri, inkább dolgozik, mint él és jobban tud dolgozni, mint élni. Konok vegetáriánus, nem iszik, nem dohányzik, úgy el, mint egy aszkéta.

Sem Hitler, sem Mussolini nem gyakorlati katolikus. De a negativumban is mélyreható ellentét választja el őket. Mussolini erkölcsi és politikai elveiben kétségkívül a katolikus világnézet alapján áll. Mozgalma, a faszizmus nemcsak hogy nem vallásellenes, hanem magasra értékeli az egyházat és tiszteli, mint a tekintély elvének és a hierarchiának ideális megvalósulását a földön. Mussolini volt az, aki az iskolákba ismét visszavitte a keresztet, kibékítette a Vatikánt az olasz állammal, a bibliát kötelező iskolai tárggyá tette s az ifjúság vallásos nevelését elősegítette. Hitler kereszténynek vallja magát a Mein Kampf hátsó részében, a katolikusellenes nyilatkozatát kormányra kerülése óta sohasem tette, de az, hogy túri és elnézi alantasait és a párt főembereinek kulturharcát a katolicizmus ellen, voltaképp majdnem egyet jelent a helyesléssel és a német újjogány irányzatba való beleegyezéssel...

Egy jubiláló magyar egyházfejedelem

Egy jubiláló magyar egyházfejedelem jellegzetes alakját igyekszik megmintázni az alábbi cikk, amely a 87 éves Szmrecsányi Lajos egri érsekről íródott. Számunkra e nagyjelentőségű eseménynek már magában véve az is külön jelentőséget és érdekességet ad, hogy Románia uralkodója, II. Károly király is jól ismeri és nagyra értékeli a jubiláló egyházfejedelem fenkölt egyéniségét, emberi és papi kiválóságait. Ötletése a király ugyanis, amint köztudomású, még trónörökös korában egy alkalommal hosszabb ideig vendége volt Szmrecsányi Lajos egri érseknek; azóta is minden alkalommal melegen érdeklődik felőle és sohasem mulasztja el kifejezésre juttatni az iránta érzett nagyrabecsülését.

Máriazell, szeptember hó.

Több, mint két emberöltőnyi élet bölcsességének hegyéről visszanézve, nagy számadást készít ma egy férfi, valahol a máriazelli templom homályos boltívei alatt, a tömjénillatú csendben, vagy egy szerzetesi cella rideg, fehér falai között. Huszonöt esztendő elvégzett munkáján, tetté vált tervein, nehéz kötelességein fut által megegyszer önmagát-számoltató gondolata, mielőtt térdre roskodna az oltár lépcsőjén, hogy elmondja a szoltár szavait: *Introibo ad altare Dei, ad Deum, qui laetificat iuventutem meam...* Ez az ifjúság; nyolcvanhét esztendő, amelyből a magyar katolicizmus egyik legmagasabb őrtornyában telt el az utolsó huszonöt év, iszonyú katasztrófák, egész világok eresztékét szétrontró történelmi viharok közben.

Szmrecsányi Lajos egri érsek üli negyedszázados jubileumát annak a napnak, amikor az *Samassa* biboros elárvult öröke rászállott s az aggyastján most elvonult a máriazelli magányba, hogy elmélkedjék. Élete nagy napján magára akart maradni Istenével, akinek elszámol sáfarkodásáról, nyolcvanhét esztendőjéről, ma is töretlen erejéről: ifjúságáról, amelyet csakugyan megvidámitott és meghosszabbított az oltár szolgálatára.

Akik láttak már a soktornyú Egerben úrnapi körmenetet, vagy végignézték a húsvéti feltámadás szertartását, sohasem felejtik el a pompát, amelyet ilyen alkalmakkor az egyház kifej. A barokk palota korácsolt vaskapujának két szárnyát szélesre tárják a kék-arany ruhájú hajdúk, a visszhangzó arkádok alól csatogó patkókkal robognak elő a lakkszerszamos lovak, idő az ország leggyönyörűbb négyese, mögöttük a csillogó fekete batár bakján díszbeöltözött kocsis, kardos hajdu s hátul keskeny lépésben, fehérkesztyűs öklüket csillogó rózogán-

tyún tartva, kivonkardos, aranyújtásos huszárok állanak. Bent a címeres hintó mélyén szempillantásnyi ideig, míg a négy sötét-pej táltos elbogar, látni a sárga selyem párnákon hátradőlve, vállán hermelinnel, mellén drágakövekkel kirakott keresztrel, fején violaszín biréttal az egyházfejedelem, ahogy három ujjával áldást oszt az út két oldalán sűrűn, levett kalappal álló vagy meghajtott fejú híveknek.

Egyetlen egyszer kell látni csak azt az arcot a hófehér hermelin, a lila biréttal és a sárga selyem pompájában, hogy soha el ne felejtse az ember. Sovány és csontos ez az arc, a bőr rajta mint a régi nemes elefántcsont. Híjja nélkül fehér haj, a boltozatos homlok alján sátoros szemöldök, mélyről néző szürke szemek, merész orr, nemes hajlású, mint a kőszáli sasé, szigorúan zárt, keskeny száj, az erős, szögletes áll pedig csupa erély, akarat. Fejedelmi fő. Aki látja, önkéntelenül a középkor korlátlan hatalmú uralkodóra gondol. Azok lehettek ilyen parancsolásra teremt, nemzedékek öröklődésében felsőbbrendűvé finomult alakok. A nagy-szerű fejet törekény test hordozza, amelynek ruganyosságát azonban nem tudta elpusztítani nyolcvanhét esztendő. Mikor kiszáll selymes batárjából s bevonul orgonazugás közben a tágas, térs székesegyházba, úgy lép, hogy szinte földet se ér a lába.

Az arany és márvány pompája a templomban, a szomszédos rezidenciában pedig a nagyvonalúság fejedelmi méretei veszik körül. A roppant barokkpalota uralkodóknak sem válna szegényére.

— Úgy élhet, mint a középkori oligarchák — gondolja, aki egy-egy ilyen ünnepi kivonulás káprázatos külsőségeit látja körülötte. Pedig Szmrecsányi Lajos érseknek nem ez az igazi arca s nem ez az igazi élete. Ez a pompa az egyházé. A selymes batár, a kék-arany huszárok, mind-mind csak jelképei a hatalomnak, amely az ecclesiának égen és földön adott s a férfi, aki ezt a hatalmat hordozza, aki ezt a pompát viseli, lélekben olyan egyszerű, olyan igénytelen, akár az a kis káplán, aki valamelyik eldugott mátrai faluban mondja a hatórai misét.

Néhány esztendővel ezelőtt még gyakran találkozhattak a járókelők az egri külvárosok utcáin egy idős pappal, aki széles karimájú, fekete kalappal a fején, vékony pálcával a kezében sétálgatott az alacsony házak között. Koppott reverendáján fekete gombok voltak, — kiérdemesült plébánosnak gondolhatta volna az idegen. Néha megállott egy-egy árokparton játszógó parasztyűk előtt, rámosolygott, barátságosan elbeszélgetett vele, megsímogatta kerek, buksi fejét, keskeny kezével megvere-

gette az arcát. Ez a szinte szegényesen egyszerű pap is Eger érseke volt. Az igazi. Aki megvet minden külsőséget, nem szereti a feltűnést s otthon, rezidenciájában huszonöt esztendő óta nem jutott eszébe, hogy azokba a termékekbe költözzék, amelyek az Esterházy Károly gróf idejében épült barokkpalota díszkertjére néznek, hanem meghúzódott egy oldalszárnyban, egyetlen szobában, amelynek szerzetesen egyszerű bútorai közt legjobban érezte magát.

Udvari papjai beszéltek róla, hogy egy-egy új reverendát csak hosszas rábeszélésre csináltak, amikor már azzal érvelnek előtte: áldásának méltóságát sérti a kifényesedett, foszladozó szélű habitus. A palota szakácsai, cukrászai csak a vendégek kedvéért, a reprezentációért vannak, a rezidencia urának nem igen van szüksége rájuk, mert azokat az egyszerű ebédeket, kurta vacsorákat, amelyek mellé a hermelines főpap le szokott ülni, akár egy zsellér felesége is megfőzhetné.

Mert a nyolcvanhét esztendő érseknek sohasem voltak kívánságai. A szegények papja volt mindig, adakozó, tárt tenyerű s ebben a bőkezűségben nyilvánult meg grand-seigneur miúlvolta. A lélek, a szegények és a tudomány volt a szenvedélye, ha szabad ezt a szót használni. A gazdagon megajándékozott iskolák, a falvak, amelyeknek templomot emelt, papot adott, tudnának erről legtöbbet beszélni. És a szegények, akiknek az érsekség erdejéből mindig jutott telente száz-százötven vagon tüzelő, az elesettek, akik előtt mindig tárva volt a rezidencia kapuja, akik számára minden nap főztek az érseki konyhán és minden nap százliteres számra mértek tejet. A szegények, akiket ő mentett meg az utcán való koldulás szegénységétől s összegyűjtötte őket, otthont adott nekik. Csak az érsekség gazdasági hivatalának számadási könyvei tudnák megmondani, hová ment el esztendőről esztendőre az uradalom jövedelme, csak ezek a könyvek árulhatnák el, hogy titokban, senkitől se sejtve, milyen összeget osztott szét ez a szigorú szemű, aszkétakemény aggyastján egyetleneken tanuló diákoknak, nyomorgó családoknak azokon a roppant summákon túl, amelyek mindig kijutottak pénztárából a nyilvános intézmények támogatására, iskolák építésére, szertárak berendezésére, közjótékonyására, a székváros megsegítésére, olyan ajándékokra, amelyekre büszke lehetne egy fejedelem is, hiszen egy-egy gesztussal egész jürdönegyet, roppant parkot, fél falu építésére elegendő telkeket adott Eger városának s huszonöt esztendő alatt gondatlan jövőt biztosított számtalan intézménynek.

Es mindezért nem várt még köszönetet sem. Nem mutalkozott, nem reprezentált, nem kívánta a hódolatot. A külvárosok alacsony parasztházai közé indult sétára, vagy breviumával kezében, kifényesedett könyökű reverendában az érseki kert fái alatt üldögélt. Élt olyan egyszerűen, mint saját udvari káplánja. Most pedig, hogy Isten különös kegyelme megajándékozott nyolcvanhét esztendővel, töretlen erővel s engedte elérnie negyedszázados érseki jubileumát, még az ország határára is túl ment, nehogy az öt ünnepő harangzúgások eljussanak hozzá, nehogy egyetlen ünnepi szónok egyetlen mondatát hallja. De mielőtt elindult, kétszázezer pengőt osztott szét azok között, akikről tudja: megérdemelték s a legkisebb cselédjét is megajándékozta.

Most ott elmélkedik valahol a máriazelli templom homályos boltívei alatt, a tömjénillatú csendben, vagy valamelyik szerzetesi cella rideg, fehér falai között. Huszonöt esztendő elvégzett munkáján, természetesen, nehéz kötelességein fut által megegyszer önmagát-számoltató gondolata. Élete nagy napján egyedül van Istenével, aki bizonyára kegyelemmel néz le alázatos, bölcs, agg szolgájára s mikor az oltár lépcsőjén térdelve, elmondja Lajos érsek a szoltáros szavait: *Introibo ad altare Dei, ad Deum, qui laetificat iuventutem meam*, — a tiszta nyári égből jön rá a ministráló visszhang: *Ad multos annos...*

D. N. L.

Katolikusok a modern világirodalomban

Irta: Heszke Béla

Bármennyire különösnek hangzik, de tény, hogy a modern világirodalomban sokkal több katolikus író van, mint ahogy az átlag-olvasó a mai kor „dekadensnek” és nem éppen erkölcsösnek nevezhető irodalmában azt feltételezné. Ha pedig abból az elvből indulunk ki, hogy minden írásmű, a keresztény világnézet követelményeit véve bírálatunk alapjául, jó, akkor „eo ipso” katolikus is, mert az „anima naturaliter christiana” kifejezője. Ezek szerint a modern világirodalomban sokkal több a katolikus író, mint például kétszáz évvel ezelőtt. Ne gondoljunk csupán a nagyszerű francia katolikus újjászületés íróira, hanem vessünk egy pillantást az egész világirodalomra s rövid vizsgálódásunk eredménye valóban meglepő. Manapság már külön fejezetben tárgyalhatják a katolikus írókat, még az elfogultabb kritikuskok is, ami például 50 évvel ezelőtt még nehezen ment volna.

Ha csak az európai hírnévnek örvendő katolikus írókat is vesszük, így is jelentős gárdát sorakoztathatunk fel s olyan országokban is találunk nagy neveket, amelyek nem is „katolikusok”, a lakosság vallási számarányát tekintve.

Anglia három nagy halott költője nemcsak a modern katolikus irodalomnak, hanem az angol nemzeti irodalomnak is dicsősége. Coventry Patmore-ra, G. M. Hopkins-ra, Francis Thompson-ra gondolunk. Műveik a modern katolikus költészet remekei. Dantei és Claudel értékűek. Patmore „Ismeretlen Eros”-a eddig csak franciául (Claudel fordította franciára) és olaszul jelent meg. Remélhetőleg egy jó fordító majd megismerteti a magyar olvasóközönséggel is ennek a nagy vallásos költőnek a műveit. Thompson „The Hound of Heaven” című kötete igen erős hatást gyakorolt kora fiatal költőnemzedékére. Hopkins pedig mint esztétikus aratott sikereket.

Azonban a jelenkor angol katolikus irodalmát tulajdonképpen két erőteljes egyéniség uralja: Hilaire Belloc és G. K. Chesterton. Mindkettő nagyot alkotott, akár mint költő, történetíró és kritikus, akár mint gondolkodó. Hilaire Belloc nevét kevésbé ismeri a magyar olvasó. Kitiünő tanulmányokat írt Szt. Johánról, Richelieuról, Cromvellről, Marlboroughról és egy hatalmas történetfilozófiai munkát „Európa és a hit” címmel. Belloc nevénél sokkalta ismertebb a Chestertoné a magyar olvasó előtt. Őt nem kell külön bemutatni. Ez az újságíró, aki műfaját „költői” színvonalra emelte, egyaránt jelentőset alkotott az esszében, filozófiában és megírta az első, igazi katolikus detektivregényt. Ez a nagykulturájú, izig-vérig modern angol író az ortodox katolicizmus élet-revalóságát hirdette akkor, amidőn száz meg száz elme azon töprengött, hogy miképpen lehetne a katolicizmust itt is, ott is megnyír-bálva, lefaragva meghamisítani. Eppen a kereszténység ellenfelei vitték rá a kereszténység igaz érsékének a felismerésére. A keresztényellenes iratok hihetetlen ellentmondásaiból jött rá a katolicizmus igazára. Ő az angliai katolikus újjászületés modern apostola, az „Ortodoxy” világhírű szerzője. Őt nem lehet úgy meghatározni, hogy demokrata, vagy konzervatív, vagy radikális, vagy szociálista, mert ő paradox igazságok fényénél leplezte le azt, amit ma demokráciának, hagyományörzésnek, radikálizmusnak, szociálizmusnak neveznek és föltárta mindegyiknek végtetes, téves egyoldalúságát, eretnek mivoltát az egyetemes és ortodox katolicizmussal szemben. Az ő ortodoxiája abban áll, hogy vannak régi igazságok, amelyek nem évülnek el, s amelyekhez ragaszkodni igazhittséget jelent s vannak elméletek, amelyeknek igazsága csak formális és

amelyek évtizedek alatt el is halnak. A modern ember tragikomikus válságára mutatott rá Chesterton, miszerint az felül a harmincéves igazságoknak, de közben rettenet és elfordul a kétezeréves igazságoktól.

Chesterton hatalmas szelleme mellett mintegy tíz-tizenkét tehetséges író képviseli a katolikumot az angolszász nyelvterületen, akik közül föltétlen meg kell említenünk P. R. Knoxot, aki a háboru alatt adta ki „Lelki Acucis” című verses önéletrajzát, amelyben ez a kegyetlen megfigyelő gúnyos rajzát adja a modern angol irodalomnak. Később folytatta a Chestertontól olyan szerencsésen megindított regényfajnak a művelését. Maurice Barling regényei az említett tízenkét író művei között is külön megemlítendők. Ami az amerikai angolokat illeti, a magyar olvasó előtt nem ismeretlen a Thorton Wildner neve, akinek „Szent Lajos király hidja” című műve nemcsak egy nagy élmény, hanem a modern katolikus írásnak iskolapéldája is lehet. Willa Cather az írók közül számottevő.

A germán nyelvterület modern katolikus irodalmának is vannak európai híri képviselői. Ki ne ismerné és értékelné a norvég Sigrid Undset erőteljes prózáját, férfias meggyőződését és csodálatos elbeszélő készségét, vagy a dán Johannes Jørgensen felejtethetetlen képeit és leírásait Szent Ferenc Olaszországról. A flammand Félix Thimmermans katolicizmusa inkább költői, mint dogmatikus, de kétségtelenül meggyőződések.

A németnyelvű katolikus írók különösen a háboru utáni időkhöz lettek európai hírvé s érdekes, hogy közöttük is a nőiírók vezetnek, akárcsak északi fajtestvéreiknél. Németnyelvű modern katolikus irodalomról beszélve, első helyen kell megemlítenünk Eurica von Handel Mazzetti, Ruth Schaumann és Gertrud von le Fort nevét. Az utóbbinak egyik regényét (A Gattóból jött pápa) magyarra is lefordították. Egyébként a német katolikus regényírás újjászületése Mazzetti írásaival kez-

dődik. Ruth Schaumann költőnő, de regényeket is írt, folytatva a Mazzetti kezdette munkát, Friedrich Schnack-kal egyetemben, aki még csodálatosan szép gyermekmesék szerzője is. „Beatus és Sabina” című műve a mai német próza egyik legértékesebb alkotása. Konrad Weiss, misztikus és borongós hangulatok kedvelője, szintén regényeket ír. Johannes Murton katolikus levegőjű történelmi regényeivel tűnt fel. „Spanyol sziget” és „A hajós” című műveiben Kolumbusz Kristóf életét és az újvilágnak a fehérék „civilizációjával” való megfertőzését írja le.

A modern német drámairodalomból sem hiányzanak a katolikus nevek. Különös és sajátos jelleget kölcsönöz ezen drámaírók alkotásainak a régi misztériumoknak és liturgikus jeleneteknek modern formában és rendezésben való felújítása. (Leo Weismantel, Max Mell, J. Heinrich). A „Jedermann”-t fölösleges külön megemlíteni, mert mindenki ismeri.

Az esszéisták közül föltétlen megemlítendők a „Hochland” című folyóirat köré csoportosult fiatal írónemzedék tagjai, mint: Theodor Haecker, Peter Wust („A metafizika újjászületése”), Hermann Hefele („A forma törvényei”) és Richrad von Schankal.

Külön említést érdemel a németnyelvű modern katolikus írók közül Kühnelt Uddhin Erik, az egyetlen izig-vérig modern katolikus „Rosender Ripoter”, akinek „Jezsuiták, nyárspolgárok, bolsevikik” című művét magyarra is lefordították s aki hat nyelv között magyarul is tökéletesen beszél. Kühnelt Uddhin Erik írásaiban a katolikum modern formában jut kifejezésre s az ő művei bizonyítják a legjobban, hogy a modernizmus mennyire összeegyeztethető a katolikus gondolattal, amelyben annyi sok éltető pozitívum van s egyben megrontja a hitelt a negativumokban való kiélésből és könyöklő dilettantizmusból összetevődött álféher irodalmat.

A latin államok modern irodalma a legzadagabb azonban katolikus irodalmi művekben és valljuk be az igazat: gondolatokban is. Olaszországban Papini, a spanyol irodalomból Miguel de Unamuno zsenije képviseli a katolikus irodalom legjavát.

Papini konvertita. „Momo finito” című műve egy hitetlen ember végrendelete, amelyet az örök hitre való áttérés előestéjén írt.

Ez egy modern értelmiségnek az önéletrajza, akit a korán ébredt tudásvágy és igazságszomja a legörökebb tanításhoz vezet. Megtérésének gyümölcse a világirodalom egyik legszebb krisztuskönyve, a „Krisztus története”. Ezután sorra írja szebbnél-szebb és minden esztétikai és főleg erkölcsi bírálatot megálló műveit (A vadember szótára, Köz-helyek dicsérete, Szent Agoston, Kenyér és bor. Góg, stb.).

A spanyol Unamuno humanista és tulajdonképpen se nem katolikus, de se nem hitetlen. Alkotásaiból azonban lépten-nyomon érzüik a katolicizmus adotta elvek állandó és mélyenszántó hatását és a keresztényi gondolat forrásából való állandó meritést. (A kereszténység végőri, Velasques Krisztusa, Az élet tragikus érzete, San Manuel Buono stb.).

Egyébként úgy az olasz, mint a spanyol irodalomban egész sor neves író szolgálja tollal a katolicizmust és fejezi ki annak egyetemességét. Egy ideig Gabriel Miro volt a spanyol katolikus irodalomnak a vezéralakja, akinek halála után a legnagyobb spanyol filozófusok egyike, José Bergamin, a „Cruz y Raja” című folyóirat szerkesztője vette át szerepét. „La Cobeza a Pajaros” (Csörgősipka) című műve filozófia és költészet egyaránt, mert Bergamin nem olyan filozófusok közül való, aki a dialektika utjain keresi az igazságot, hanem a költői reveláció kevésbé rideg terén. Ez a spanyol író az ész és a szív világánál mutat meg költőien szép és logikailag elfogadható igazságokat. Ő írja egy helyen: „A gondolat ezüst hidja a zene. Ez a lét legtitkosabb kapuja. A zene, bevezetés a halálba.” Vagy „Mikor a gondolat aludni készül, az álom felébreszti.”

Bergaminon kívül megemlíthető még Antonio Marichalar, a kritikus és Eugenio d'Ors.

BADACSONYI BORDAL

Badacsonyban sok pince csárda van,
a csárdában cigány szől, lárma van,
sokan itt öntnek meso-olajat
a rozsdás szivre: bort, cigányzsenit,
hogy valahogy kacagni tudjanak.

Itt járok én is a hegyoldalon,
fűtyűlgetem legújabb bordalom,
amelyben nincs bor, sem cigányzene.
Valami új, nagy mámor kellene,
mi otthon meg nem rozsdásít a Csend!

Két gyermek megy előttem pajkosan.
Lábuk pillangó-könnyedén oszon,
— mégis az egyik szándékos-hamis
botlással folyton botladoz s ezen
kacagnak és mosolygok magam is.

Mint lábom járó vig szökőkutak,
telekacagják a nehéz utat,
nem kell nekik bor, sem cigányprimás,
hogy megnyiljanak a mámor-csapok:
magától csordul a nagy kacagás.

Magától csordul mint tavaszi fák
szökőkútján felszökken a virág.
Isten hegyéből jön a vezeték:
Istent csordít a gyermek-kacagás,
ily szökőkutnak lenni lenne szép!

Uram, Te légy állandó mámorom,
örök szerelmem, muzsikám, borom,
legyek szökőkút, amely egyre zeng,
mint a gyerekszív s a tavaszi fák,
akkor is, ha halálport hint a Csend!

MÉCS LÁSZLÓ

a drámciró, aki „Isteni nyugtalanság” címmel Xavéri Szt. Ferencről írt nagyhatású darabot.

Az olasz katolikus írók kevésbé annyira egy folyóirat köré szervezettek, mint a spanyol „Cruz y Raya” esetében. Az Agostino Gemelei alapította „Vita e Pensiero”, továbbá a Pietro Mignosi szerkesztésében megjelenő „La Tradizione” című folyóiratok a modern olasz katolikus írók zömét gyűjti maga köré. Papini után a legnagyobb modern katolikus regényíró az 1920-ban elhalt Frederico Tozzi, akinek „Három kereszt” című műve az egyik legnagyobb olasz könyvsiker volt. Az esszéisták és kritikusok közül megemlítendők: Piero Bargellini, Domenico Guiliotti, Papini barátja.

Paul Claudel, a jelenkor legnagyobb költője, katolikus és francia. Ez a tény már egyben bizonyítja azt a nagy szerepet, amelyet a francia katolikus írók a modern világirodalomban visznek.

Csak neveket kell említenünk és azonnal kibontakozik előttünk a mindig friss gall szellemnek értéke a mai Európa irodalmi életében. Charles Pégny, Francis Jammes, Charles Du Bos, Gabriel Marcel, Jacques Maritain, Daniel Rops, Bernanos és végül a ma legnagyobb élő katolikus regényírója, Francois Mauriac fényes bizonyítói a „renouveau catholique” (katolikus újjászületés) nagy szellemi műlyának és tartalmának.

Mindenki tudja, hogy ezek az írók annak a nagy újjábredésnek a harcosai, amelyet a háboru előtt elszigetelten Huysmanus és Bloy kezdett. Ennek a francia katolikus újjászületésnek ma már története van, amelyet nemcsak francia esztétikusok és kritikusok törekedtek megírni, hanem még a németek is. Ez előtt két évvel a hamburgi egyetem egyik nagytehetségű, fiatal esztétikusa, Hermann

Weinert, hatalmas doktori értekezést írt róla (Dichtung an dem Glauben).

A „renouveau catholique” étellel telített mozgalom. Egy teljes „irodalmi front”, amely költészetben a misztikát, regényben a totális életet, filozófiában a transcendens istenelményt és politikában a keresztényi igazságosságot vallja. Annakidején Huysmanus a katolicizmus művészi oldalát, míg Bloy a hitét helyezte az elgondolások középpontjába, de mindkettő vallotta, hogy a művészi alkotás csak akkor magabiztos és időtálló, ha megkapta vallási alapját.

A mai válságos idők, az általános elszegényedés, az új tudományos színezetű „civilizáció” s az embereknek a pillanatra beállított életszemlélete kezdi eltéríteni a művelzet gondjától, az olvasástól és az igazi kultúra forrásaitól az embereket. Mintha a társadalom csak szórakozást és teljesen utilitárista reformokat akarna elérni. S ilyen valóság mellett néha a katolikus kritika mégis utat enged a dillettantizmusnak és a leányszoba fehérségével mérhető irodalomnak. Pedig Mauriac-ok és a „renouveau catholique” csoportjának követői kellene, hogy a katolikus irodalom valóban egyetemes és elhivatottságának magaslatán legyen. Az irodalmat és a művészetet régi idők nagy ellensége, a túlzásba vitt racionalizmus és a szellem anarkiája felé rohanó tulhajtott individuáлизmus veszélye fenyegeti. A modern katolikus irodalom gazdagságának minden világnézet-különbség nélküli egyéntől való elismerése biztató jelenség a művészet és az irodalom teljes újjászületésére. A mult tanulságai ezt mutatják és hisszük a pozitív katolicizmus művészeti és irodalmi egyetemes kifejezésének diadalrajutásában. A kulturák mindig a valláson keresztül születtek újjá.

A vidám festő késői üzenete

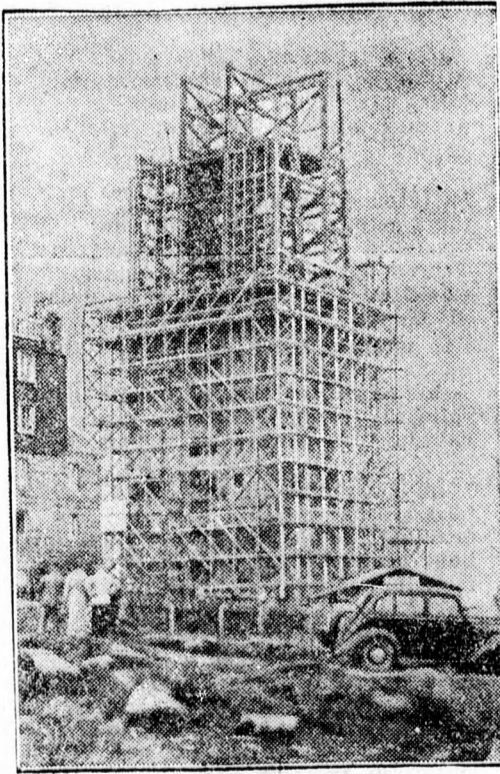
Budapestről írják: Annak a nagyszabású készülődésnek során, amelyet Székesfehérvár folytat a jövő évi jubilárius Szent István-év ünnepélyesebbé tételére, nemrégiben kezdtek meg a püspöki palota restaurálását és a város u. n. Szent István-termének kibővítését. Az első magyar koronázó bazilika feltárási munkálatai már befejezéshez közelednek, csupán a romok konzerválása és a színhely parkosítása van hátra és rövidesen befejeződnek a székesfehérvár—belvárosi székesegyház restaurálásának munkái is. E munkálatok során az elmúlt napokban a templom Szent István-kápolnájának első szent királyunk ezüst koponyakeréklyéje mögött a falzatban érdekes olasznyelvű levelet találtak, amely így hangzik:

(Borítékon): „Aki ezt az írást olvas, annak száz évet kívánok”.

(Levél): „1866 október 20. Kedves barátom! Aki szerencsés lesz elolvasni leveleimet, amikor én már az örökkévalóság békéjében alszom, tudd meg, hogy én festetem az egész templomot és én borítottam be márvánnyal a falakat. Tudnod kell azonban, hogy ezeket a domborfelületeket . . . drágán fizettem . . . (az írást itt nem lehet kibetűzni) és utoljára ebben a kápolnában kerekedett kedvem ezt a lapot megírni. Abban az időben csináltam nagy munkámat, amikor az osztrákok, a poroszok és az olaszok szörnyű háborút vívtak, vagyis Olaszország és Poroszország szövetséget kötöttek, hogy Ausztriát megverjék, Ausztria vesztett is mindkét részen. Az én nevem Bai Jakab festőművész. Lombardia egyik községében születtem, amelynek neve Cazzone és Varesevel szomszédos. Isten veled kedves, vigyázz, hogy mindig jókedvű légy, mert ilyen voltam én is életemben”.

A levelet Dormuth Árpád gimnáziumi ta-

nár fordította magyarrá, megállapítva azt, hogy a levélben későn jelentkező olasz származású festő valószínűleg csupán restaurálási, vagy kisebb festési munkálatokat végezhetett a templomban, hiszen annak műemlékszámba menő freskóit annakidején a világhírű Cymbal olasz festőművész festette. Az érdekes levelet Székesfehérvár múzeumában helyezték el.

Építési világrekord.

Az egyik németországi városban szinte néhány óra alatt emelkedett a magasba ez a hatalmas épület, amelyben a távolbalató készülék leadóját helyezik el.

Színes pósta

Hétezer statisztája van a legnagyobb olasz történelmi filmnek. Mint Rómából jelentik, nemrégiben mutatták be az olasz filmgyártás legnagyobb alkotását, a Scipio Africanus című történelmi képet. A film a római történelem egyik legérdekesebb szakát, a második pun háborút eleveníti meg és legszebb jelenete a zamai tüközet, amely a filmrendezés legraffináltabb eszközeivel készült. Különös érdekessége a filmnek, hogy hétezer segédszínészének legnagyobb része az olasz hadsereg és haditengerészet soraiból került ki. Scipió szerepét Annibale Ninchi, Hannibal alakját pedig Camillo Piloto eleveníti meg.

London St. James nevű kórházában igen érdekes gyógyulási eset történt. Egy teherhordó munkást, névszerint Harold Aldridge-t néhány héttel ezelőtt kétszer is szíven szúrtak egy éjjeli mulatozás közben, úgyhogy reménytelen állapotban kellett a több sebből vérző embert a kórházba vinni. Dr. Gissane húsz percen belül mesteri operációt végzett rajta és a kettős szívsebet kapott munkást sikerült megmentenie az életnek. Aldridge három napon át élet-halál között lebegett, majd gondos ápolás után javulni kezdett állapota. Négyheti gyógykezelés multán az összehívott orvosi konferencia megállapította, hogy Aldridge teljesen felépült kettős szívsebéből és így nyugodtan folytathatja teherhordói mesterségét.

Amerika leglelkiismeretesebb újságírójának ismerték mindig Leslie Fulenwider-t, aki mindig azt hirdette, hogy csak olyan dolgokról ír, amelyekről személyes tapasztalatokból számolhat be. A 39 éves amerikai újságíró a legutóbbi cikksorozatát kezdett a modern aviatika legújabb vívmányairól. Sorra vette a repülőgépeket, a motorokat, a repülőgépek vezetését és bejelentette utolsó cikkében, hogy legközelebb az ejtőernyős ugrásról fog írni. Régi szokásához híven, most is személyes tapasztalatból akart megismekedni a témakörrel is. Kiment a repülőterre és megkérte azt a pilótabarátját, akivel előzőleg a modern repülőgépeket kipróbálta, tanítsa meg az ejtőernyős ugrásra. Fulenwiderre felszerelték a legújabb típusú ejtőernyőt, mire az újságíró kiugrott a repülőgépből. Szerencsétlenségére a biztonsági zsinór megakadt a repülőgép szárnyában és a lelkiismeretes újságíró személyes tapasztalásból tudhatta meg, hogy mit jelent az, ha még a legmodernebb ejtőernyő is felmondja a szolgálatot. Sajnos, Amerika leglelkiismeretesebb újságírója erről már nem számolhatott be lapja olvasóinak.

Párizsban a Racing Clubnak, az egyik vezető párizsi sportegyesületnek elnöke egy idő óta meglepetéssel tapasztalta, hogy a futballmeccsek bevételei rendkívüli mértékben csökkentek. Mivel a széles néptömegek érdeklődése a labdarúgás iránt az utóbbi időben nem csökkent, valami viszályt sejtett a dolog mögött. Alaposabb vizsgálat után kiderült, hogy a sporttelepet környező házak lakói udvarukon tákolat nézőhelyeket állítottak fel és olcsó pénzért adták el ezeket a nézőhelyeket a kisebb pénzü közönségnek. A Racing Club tisztességtelen iparúzás címen jelentette fel a környező házak gazdáit. A bíróság a házigazdákat felmentette, ellenben a lakókat 5000 frank kártérítésre ítélte. Így hát az olcsó sportlévételnek végeszakadt Párizsban, míg valami újabb ötletet nem találnak ki. Legközelebb megérhetjük, hogy repülőgépekről és léggömbökről fogja a potyaközönség szemlélni a sporteseményeket.

IDŐK SODRABAN

Masaryk Tamás

Irta: Rády Elemér

Masaryk Tamás, a csehszlovák köztársaság egyik megalapítója és első elnöke halott. Miközben e sorokat írom, a prágai Hradcsin ősi tornyain már gyászlobogókat lenget a korábbi szél, a gyönyörű Óváros palotáinak karsúgót íveire és barokk cirádáira felhúzták már a fekete drapériákat s Csehországban nemzeti gyászt rendeltek el. Egy nemzet áll most megrendülten legnagyobb fia ravatalánál. Az országos kegyelet a láni halottnak szól. És mégis, amint a Moldva völgyének lágy szellője most meg-meglebbenti a fekete lobogókat és nehéz gyászdrapériákat, valahogy úgy érezzük, hogy ez az egész gyászpompa nem csak a nagy halottnak, hanem az eszméknek is szól, amelyekkel Masaryk neve olyannyira összefonódott. Mert Masaryk neve sokkal többet jelentett élete művésznél, a Csehszlovák Köztársaság megalapításánál is. Masaryk korunk eszmei forrásában talán egyik utolsó képviselője volt a liberális-humanista, professzoros államférfi típusának, amely most egymásután a Kemény Katona politikusok váltanak fel.

Negyvenhat esztendeje, hogy a prágai cseh egyetem filozófiaprofesszora először jelent meg a bécsi Reichsrat szláv kisebbségeinek padsoraiban. A szúrós tekintetű, szakállas tanár, akinek neve már akkor is az első helyen szerepelt az ifjú cseh mozgalom vezetői között, ott is az volt, akinek most ismerjük: a múlt századbeli érzelmi humanizmus és az ortodox liberális fanatikus.

1891-ben történt ez s Masaryk életútja már eddig is érdekes és küzdelmekkel teli volt. 1850 március 7-én született a morvaországi Hodominban. Apja szlovák származású császári uradalmi kocsis volt, anyja morva származású. Ebből az egyszerű milióból indult el a csodálatos élet, amely előtt akkor is tisztelttel kell meghajolnunk, ha következetesen világnézeti különbségek választanak el tőle. Gondokkal teli gyermekkorral indul ez az élet. Az ifjú Masaryk — anyagi nehézségek miatt — már tizenhárom éves korában kénytelen abbahagyni tanulmányait s lakatosinasnak ment. De az a szívós kitartás, lankadalan energia, amely életét egészen utolsó lélegzetéig jellemzi, itt is megmutatkozik s az anyagi gondokon is győzedelmeskedve, Masaryk 15 éves korában folytatja tanulmányait. A brünni gimnázium és a bécsi egyetem a következő állomások életében. 1876-ban tette le a doktorátust s 1873-ban már „Az öngyilkosság, mint a jelenkor szociális tömegjelensége” című munkájával habilitált és kinevezték a bécsi egyetem docensévé. 1882-ben mint rendkívüli tanár a prágai cseh egyetemre került.

Az elvont bölcséleti kérdésekkel tépelődő tudós itt kerül szorosabb kapcsolatba a cseh társadalmi és politikai élettel. Lafarik, Polocsky, Kollár nagyszláv ábrándjait itt ismeri meg s a tudós itt, az ő hatásuk alatt kezd bekapcsolódni a cseh politikai életbe. 1891-ben az ifjú cseh liberális párt programjával a piseki választókerület beküldte a bécsi parlamentbe s 1892-ben a cseh tartománygyűlésbe is beválasztották. 1893 novemberében mondotta el a Reichsratban híres, nagy feltűnést kellett beszédét a cseh politikai önállóságról, amelyben a magyar befolyás ellensúlyozására független cseh állam létesítését ajánlotta.

A zavaros, belső viszályokkal küzdő cseh politikai életben azonban nehezen találta meg a helyét s rövidesen összeütközései támadtak

az ifjú cseh mozgalom vezetőivel. 1899-ben kilépett az ifjú cseh pártból s megalakította a realista pártot, amely rövidesen tekintélyes politikai súlyra tett szert.

1914, mint annyi mindenben, Masaryk életében is fordulópontot jelent. Az a fanatizmus, amely kezdetben a humanista eszmény és liberális doktrina elvi síkjain mozgott s amely ezeknek az azóta régen csengésüket vesztett szólásoknak hirdetésében szembeállította az egyházzal is, ekkor már csaknem teljes egészében az osztrák-magyar monarchia szétmorzsolására irányult. Jellemző kitartására és szívósságára, hogy hatvanégy esztendő volt, amikor a forradalmi vezér szerepét vállalta. A háború első napjaiban Hollandiába utazott és itt tájékozódott a nagyantant háborús céljai felől. 1914 végén azután végleg elhagyta Ausztriát, Olaszországba és később Svájcba utazott, hogy élete nagy célját megvalósítsa. Innét indította el azt az agitációs hadjáratot, amely fegyverek nélkül is súlyos veszteségeket okozott a monarchiának. Ez az agitáció számtalan nehézségbe ütközött. Masaryk maga írja önéletrajzában a következőket: „A helyzet kínos volt, nem volt politikai érintkezésünk a külfölddel. Leginkább az lepelt meg, hogy Franciaországgal sem igen voltak kapcsolataink — úgyszólván alig... Amikor első ízben jöttem Párizsba, tudtak valamit Kramar-ról, akinek voltak bizonyos kapcsolatai, de egyébként ennél alig többet. Angliában, néhány ismerősünkön kívül, senki sem tudott rólunk. Olaszországhoz való politikai viszonyunkról pedig egyáltalán nem lehetett beszélni. Tevékenységünknek ezért legelőbb is a propaganda kellett igénybevéennie, hogy valmit megtudjanak rólunk.”

Masaryk tehát Svájcban megkezdte nagy agitációs munkáját, amely a csehszlovák állam gondolatának népszerűsítésével publicisztikai téren indult, fokozatosan diplomáciai tevékenységgé alakult át, majd végül katonai szervezéssel egészült ki. 1915-ben Londonban a King's College-re a szlavisztika professzorának hívták s ettől kezdve innét folytatta a külföldi forradalmi mozgalom irányítását. Legszorosabb munkatársi kapcsolatai Benes Eduárd-dal, a csehszlovák állam jelenlegi elnökével voltak, aki Párizsban végezte ugyanazt, amit Masaryk Londonban. Masaryk taktikája az volt, hogy a külföldi cseh egyesületeket megszervezte s az egyesületek szövetsége nevében lépett fel a csehszlovák nemzeti követelésekkel. Ezeket a

A KOLTO

Örökké él, virul, bár eleinte
mint rossz úszó, ki még tempót nem ismer,
kapkod, alig mer lélekezni, szinte
megfúl, mivel nem mer, meg nagyon is mer.

Te, ki kezdetől kényelmesen küzdesz,
nézd és bámuld e túlradó katlant,
Mustjából forr a bor, vízből tűz lesz,
mely fénybe vonja a megfoghatatlant.

De küzdelme csak ezután gigászi!
Rajongó, ki harcát nem látod, hallgass!
Neki embercsordát kell leigázni.

Az ő sugara tündököl a napban
s a földön ezerszer elgáncsolt, lassan
fölépülő világa diadalmas.

MARCONNAY TIBOR

Aki okos **SELYEMMEL** varr,
mert a **SELYEM** rugalmas
nem szakad és színtartó.

Közzön mindig

Gütermann varró.

SELYMET

FIGYELJEN A GYÁRI VEDJEGYRE: A SAKK-TÁBLÁRA. LANGYOS VIZBEN NEUTRALIS SZAPPANNAL MOSHATÓ.

követeléseket már 1915-ben részletes emlékiratban juttatta el az antant hatalmakhoz s hangsúlyozta, hogy a szövetséget hatalmakkal szemben a csehszlovák forradalmi szervezetek felajánlják segítségüket. Ugyanakkor az ott-honi forradalmi szervezettel, a híres „Maffia”-val is szoros kapcsolatot tartott fenn. A külföldi propaganda első sikere Briand és Masaryk találkozására után jött meg, amikor az antant hadi céljai közé iktatta a csehszlovák nemzet önálló államának tervét.

A sors is csodálatosan kedvezett Masaryk terveinek. Oroszországban kitört a Kerenszki-forradalom s az első napokban az új kormány tanácskozó termeiben ott látjuk Masarykot is, aki a cseh légiók szervezéséről tárgyal — eredményel. Közben azonban Oroszországban már megindult a belső bomlás és a bolsevizmus árnya kísért. Masaryk érzi ezt s ezért Szi-bérián és Japánon keresztül Amerikába utazott, hogy a külföldi propaganda nagy munkáját befejezze és az amerikai cseheket és szlovákokat megszervezze. Ez is sikerült, de ennél az eredménynél Közép-Európa szempontjából talán fontosabb, hogy ekkor találkozott Masaryk Wilsonnal. Két filozófus, az elkésett liberális-humanizmus két fanatikus állt szemben egymással. Masaryk önéletrajza beszámol azokról a beszélgetésekről, amelyek oly döntő szerepet játszottak Európa újrendezésénél, de ki tudná megmondani, hogy a megírt beszélgetéseken túl ez a két rokon lélek milyen ábrándokat szőtt egy új világról, a humanizmus új virágkoráról, — amely sohasem köszöntött be...

A nagy forradalmi propaganda ezalatt tovább folyt s miközben a cseh nemzet fiai még a monarchia hadseregeiben küzdöttek, Párizsban Conseil National des Pays Tsheques néven megalakult az ideiglenes cseh kormány, amelyet az antant hatalmak egymásután ismertek el. Az első, Párizsban székelő cseh kormány elnöke Masaryk lett, aki Amerikában tette meg híres kormánynyilatkozatát. Ami ezután történt, az már ennek a masaryki munkának természetes következménye lett: a cseh forradalom sikerrel járt s az országalapító még haza sem térhetett, amikor az első forradalmi nemzetgyűlés megválasztotta köztársasági elnöknek. A diadalmas forradalmár, akinek feje fölött nem egyszer sötélt fel a bitófa árnya, 1918 december 21-én mint az új állam elnöke tért vissza hazájába. Háromszor választották meg újból elnöké, mígnem 1935-ben betegsége annyira elhatalmasodott, hogy le kellett mondania. Azóta láni kastélyában élt elvonultan, elmélkedve, csöndes magányban.

Csodálatos élet volt a Masaryké. S ha a masaryki filozófia és a mi világnézetünk kö-

zött áthidalhatatlan ellentétek is húzódnak, most, amikor már nincs többé közöttünk, el kell ismernünk, hogy egész ember volt. Nagy életcéljait megvalósította, munkáját siker koronázta és mégis, most a lanai ravatalnál meg kell érezni ennek az életnek a tragikumát is. Masaryk egy új világrendszerről álmodott, egy „Új Európáról”, amelyben azok a könyvekből oly megejtően csengő szavak, amint az új humanizmus és a liberálisizmus végre valósággá válnak. A gyakorlati politikai mögött mindig ott volt az álmodozó tudós is, aki az élet harcában is könyvszagú teóriákat gyártott, amelyekről talán már csak ő hitte, hogy újra virágoznak még az ő új világrendezése nyomán. Miközben Franciaországban már az új katolikus irodalom és bölcselet hódította meg a szellem embereit, miközben a vallási reneszánsz szele egész Európát átjárta — az agg Masaryk még mindig az aufklárizmus, a jakobinizmus és a ködös liberális-humanizmus ábrándjai között élt. Ez a masaryki szellem sok mindent tudott eltakarni, érezték ezt azok is, akik számára mindaz, amit a „nemzet atyja” hirdetett, már belső tartalom nélkül, üresen csengett.

Vajjon érezte-e Masaryk lanai magányának utolsó éveiben, hogy mindaz, amit ő egy új világról önmagában felépített, hogyan omlik össze, hogyan alakul át a világ — gyökereken, másképpen, mintahogy ő elképzelte s hogyan marad magára azokkal a teóriákkal, amelyekben egy életen keresztül hitt? Az új világ forrongásában az agg Masaryknak is meg kellett éreznie, hogy a liberálisizmus, a szabadgondolkodás, a tételes vallás elleni küzdelem, az a pogányos humanizmus, amiről ő azt hitte, hogy a jövő ígéretei, az ő személyében csak egy letűnt múlt késői üzenetei voltak egy más, egy számára idegen, születő új világnak. Azt mondják, Masaryk utolsó hónapjaiban az újkori nacionalizmusok irodalmát tanulmányozta. Vajjon milyen tragikus lelki vívódások mehettek végbe lelkében, amint Mussolini és Hitler könyveit olvasva látta, érezte, hogy amiben egy életen át hitt, amiért vállalta a harcot, a barátoktól kezdve az Egyházig, mindenkivel, aki nem vállalta tételeit, — végleg eltűntek s amint látta, hogy még saját hazájában is hogyan alakul át az a demokrácia, amelyet ő nyugat és liberális fészkeiből hozott magával a dunavölgyi faji, nemzeti és vallási ellentétek kavargásába egy új fajta „tekintélyi demokráciá”-vá...

A prágai gyászlobogók és drapériák rejtelmes suhogásából ott a hradszini ravatal előtt meg kell sejtünk azt a belső tragikumot, amely Masaryk életének utolsó napjait dicősen és sikeren túl is beárnyékolta. Meg kell éreznünk, hogy a lanai halottban nemcsak a cseh nemzet búcsúzik nagy fiától, hanem annál sokkal több történet. Az emberrel eszmék és tanok, egy régi világ gondolatai is eltűnnek...

Csehszlovákia első köztársasági elnöke, halotti ágyán

Szeszélyes művészek

Wagnernek, a nagy német zeneszerzőnek egyik híres tulajdonsága volt a „kottaútálat”. A nagy muzsikusi ugyanis kiváló dirigens is volt, aki a legnehezebb zeneműveket betéve tudta és hangversenyein még a karmesteri pulpust sem tűrte meg. Hívei nemcsak elnézték ezt a furcsa szeszélyt, hanem még inkább rajongtak érte. Egyedül a magyar közönségnek nem imponált Wagner kivételes memóriakészsége! Sőt!

A mester, tudvalevően elég gyakran megfordult Budapesten. Egy ízben majdnem nálunk maradt örökre: egy dunai csónakázás alkalmával hirtelen kerekedett vihar felborította csónakját és Wagner csak szerencsés véletlen folytán menekült meg a haláltól. A nagy zenetudó rokonai kapcsolatok is fűzték Magyarországhoz: felesége: Cosima, Liszt Ferencnek volt a leánya. Első pesti hangversenyén, a Nemzeti Színházban együtt lépett fel apósával, Liszttel. Liszt zongorázott, Wagner pedig saját műveiből dirigált. Rajongóinak óriási tábora zsúfolásig megtöltötte a Nemzeti Színház nézőterét. Az ünneplés és üdvözlőadások helyett azonban a közönség tüntetően hűvös maradt: csupán udvariassági tapsok hangzottak el a hangverseny végén! Hogy miért? A kotta miatt! A derék pestiek ugyanis megbotránkoztak, miért „adg fel” annyira ez a Wagner? Ha a többi karmesternek jó a kotta, dirigáljon csak ő is kottából, még ha Wagner Richard is a neve!

Mikor ezt elmesélték Wagnernek, a mester elmosolyodott. És a következő este, második hangversenyén, vastag kottacsomóval a hóna alatt jelent meg a pódiumon. Ismét saját műveiből vezényelt: leghíresebb operáinak egy-egy részlete volt műsoron. Most már óriási sikere volt! A közönség valósággal extázisban tombolt: a kotta megtette hatását! A hangverseny végén a diadalmasan úszó közönségnek Wagner mosolyogva mutatta fel a vastag kottacsomót: A „Sevillai borbély” partitúrája volt!

Saljapin, a nagy orosz baritonista rendkívül büszke ember. Ha énekel, halálos csendnek kell lenni. Egy műsorlap zörrenés, egy suttogó hang végtelen haragra ingerli a művészt, aki a koncerttermeket és az Operaházat valósággal templomnak tekinti, a zene és ének szentélyének. Egy alkalommal Londonban hangversenyezett az Albert-Hallban. Természetesen a legelőkelőbb közönség előtt. Egyik száma alatt észrevette, hogy az első sorban két felékszerezett, rendkívül elegáns hölgy — beszélget. A művész ekkor a közönség legnagyobb meglepetésére, felbeszakította az éneklést és zongorakísérőjéhez fordulva, epésen mondta:

— Várunk egy keveset, míg a hölgyek befejezik a beszélgetést.

A hölgyek vérvörös arccal hagyták el a koncerttermet és Saljapin csak ekkor folytatta műsorát.

Pachman, a világhírű zongoraművész, a nagy Chopin-interpretdator, aki nemrég halt meg Londonban, valósággal beteges óvatossággal ragaszkodott öreg, kopott zongoraszékéhez. Mindenfelé magával vitte, sőt dollárezekekre biztosította be. Nem is ült más zongoraszékre

soha... Ha ez a szék véletlenül nem érkezett meg pontosan a hangverseny napjára, ami néhányszor előfordult, inkább lemondta a koncertet! Sohasem árulta el senkinek, miért ragaszkodik annyira az értéktelen, öreg darabhoz. Tüköt magával vitte a sírba.

Hempel Frieda, a Metropolitan Operaház büszkesége, a világhírű koloratúrprimadonna, rengeteg bosszúságot, fejtörést okozott tükárának lehetetlen szeszélyeivel. Így például kijelentette, hogy csak akkor tud énekelni, ha fellépése előtt egy kéményseprővel és két fehér lóval találkozik. Különben bereked és kudarcot fog vallani! Fellépései előtt már kora délután elindult lakásáról és boldog volt, ha tényleg találkozott „szerencsehozóival”. Ha pedig a találkozás elmaradt, rosszkedvűen, idegesen, lámpaláztól gyötörve ment ki a színpadra. Impreszáriója ekkor ügyes cselhez folyamodott: leszerződte két embert, akik kéményseprőnek öltözve állodáltak az Operaház bejárata előtt a művésznő fellépései napján és felbérelt egy kocsist, aki két fehér lovával ugyancsak az alkalmas pillanatban jelent meg.

Tizennyolcaszt a világ körül

Honolulu, szeptember hó.

Honolulu egyik szállodájában nemrég egy amerikai jelent meg és két hétre szobát bérelt. Három nap múlva, miután a vendég napközben nem volt látható, valami balesetre gondolva, a szobájába hatoltak, ahol holtan találták az ágyban fekvő. A gyorsan odahtvott orvos szívszélhűdést állapított meg. A halottat a nála talált okmányok alapján agnoszkálták. Julius Brittlebank volt Charlestomból.

Ezt a Julius Brittlebankot „az Egyesült Államok első számú világjárójának (globetrotter)” hívták, mert egész életében mindig úton volt. Nagyon gazdag ember volt s megengedhette magának a költséges passziót, hogy éleken át úton legyen. Mikor a halál Honolulu-ban elérte, Brittlebank a tizennyolcadik világhörűli útján volt. Első útjának kezdetétől fogva pontos naplót vezetett, amely rendkívül érdekes dolgokat tartalmaz. Feljegyzéseiből kitűnik, hogy a „Globetrotter No. 1.” összesen több mint hárommilliókilószázézer kilométert tett meg és gyakran volt szemtanúja történelmi eseményeknek. Így 1904-ben, az orosz-japán háború kitérőkor Oroszországban, 1912-ben, a kínai háború proklamálásakor Pekingben, egy évvel később pedig Peruban volt, ahol a forradalom kitérőjét látta. A világháború kitérőkor Brittlebank Hamburgban tartózkodott.

SICULUS:

TEMPI PASSATI

— NAPLÓRÉSZLETEK —

A székel mind született nemes volt. Rakoncátlansága arányában jobbra-balra nyírbálgatták ugyan a nemességét, de általánosságban tartotta magát. Aztán negyvennyolc óta elmosódtak itt is a rendi tudatok. A hagyomány-szövegek legkésőbb a harisnyából (székely nadrág) foszlottak ki. Az anyamegyében még három évtized előtt is volt becsülete a szürke harisnyának, amit az armálisok viseltek. Csikban a több kiváltságot jelentő piros zsinóros fehér harisnya még most is gyakori, de a szürke harisnya már elpusztult. Ha néha magán feleli valamelyik tekintetes úr, a csúfolódók utána ruttogják:

— E még most is nemes a szürke juh után!

Háború után a bricsesz és egyéb nemzetköziség kezdte felszívni és kinyomni az összes belső és külső viseleteket, mint a kender a tóból a vizet. (Szomszédomban, a kendergyári áztatóban türethetlenné bűdösödött a régi víz.) De bármennyire is átszagosodik a világ, mégis az egyes családokban, községekben ki-kinő az atavizmus, mint réten a sokszor lekaszált százsorszép. Ez az ősi erőnek szüntelen tartó folyamata, aminek megvannak a maga jellegzetes formái. A különbözőségek kiszínesednek még ugyanazon családban is aszerint, amint valamelyik testvérősből erősebb átütő erejű volt az egyéni tulajdonság. Ezt a falusi nép szeme ítéli meg határozottan és oly biztonsággal, mint aminővel kiválassza ezer fehér juh közül a sajátját.

Ilyen megjegyzések és tanfelügyelő sógorom kíséretében ismerkedtem a szép Erdővidéken, az atyafi Kolumbánokkal.

Olyanok ezek is, mint a többi székel családok. Művelik a földet s ha nem tudják megnyujtani a barázdát, némelyike megnyujtja az eszét az egyetemekig, a hivatalokig s ha kell, Abesszíniáig. Aztán ismét visszahúlnak a földre, a vidék fölött örökös Réka királyné ölébe.

A házak egyszerűek, de az ősi formákon ékeskednek a népművészet faragványai. Benn, a falak mellett szegfű-tulipános kanapé, gerendáig érő vetett ágú kilenc csipkés párnával. A magyar mintájú csipkék alatt a csupok kék és bíbor színe. Az asztal fölött dróton lógó lámpa, az asztalon kopott Biblia. Az udvar tágas és tiszta, még szalmaszál sem gazol rajta. Az istálló ajtó nyitva, hadd levegőzzék a nyári melegben. Csak a hűlőajtó van betéve, hogy miegymás ne vetődjék a borjakhoz.

A csürkert ajtaján a gazda lépik ki. Oly őszintén mosolyog ránk, mint fáról a nyári alma. Senki sincs otthon, csak ő. Az asszony, a gyermekek s az egész falu mulat a táncban. Mi is odatartunk.

Délután az Istennek tevének számadást, délután némelyik az ördöghöz is eljár guzsalysba. De e hatalmasságnak nem sok haszna belőle, mert egy és más gyarlóságot s inguszakadást a fehérszín is megbocsát a férfi virtúrért.

A szabadban folyik a tánc, a csárdással s csürdögölővel vegyesen, más is. Igen érzik a nem messzi százs vidék hatása. Benn az olvasó körben a férfiak nyitott ajtón át élvezik a táncot s politizálnak. Egyik gazda negyvennyolcra esküszik, a másik gazdasági kérdést feszeget. Ő a racka juhra esküszik.

Cigánymuzsika, tánc, gyermek csivadozás, vitatkozás, kúrjantás úgy összegomolyodnak, mint futurista festményen a színek és alakok. Nem látni hol az eleje, a vége, az alja s a tejeje.

Ebből a bonyodalomból mégis kitörnek egy alak. Szürke harisnya van rajta, keze és arca kissé reszket, de szemében akkora tűz lobog, hogy a Kormos víze se lenne elég eloltani Rozoga asztalkára lépik, kezében félig töltött, boros pohárral. És egyszerre csak meglöbbszár a tűz a száján: elszavalja az: „Egy gondolat bánt engemet” kezdetű költeményt. Utána rajzik a

többi. Hangja hol bömböl, hol sir, hol sutlogva száll lepkeként. Egyik-másik nevet a fintorításain, de többen a szavak jól kihozott értelmébe csodálkoznak, pedig többször hallották. Mikor végigszántott az érzelmeken, fáradtan, keserűn, búsmagyarként a poharat földhöz vágja s lelépik az asztalról, hogy a Kosuth-nótához torkot gyantázzon.

Sógorontól megtudom, hogy ez egyik Kolumbán, abból az ágból, amelyeknek őse (Kolumbán Jakab) Apaffi udvarában pohárnokmester volt. A fejedelen mellett tett meg világgal az őt, mint egy feneketlen akkumulátor annyira, hogy a tizedik nemzedéknek is vígan ontja az áramot. Ki tudja, mikor merül ki?

E leszármazottakat a nép pohárvágó Kolumbánoknak hívja, mert szeretik az italt túlzás nélkül s a hazát mérték nélkül.

E vasárnap délutánnak a harmoniája: a zürzavar. Valmi hangzavar merészkedik ide távolabbról, az udvar kerítése mellől, ahol egy férjira csodálkozik több asszony. A férfi szürke harisnyát visel, kis széken ül, ölében arasznyi vastag Biblia, orrán papaszem.

Arra tartunk. Ahogy a szemébe vesz, éneklésbe fog. „Mint a szép híves palakra” kezdtü szoltár hangjai reszketeg folyamatossággal törnek keresztül az orrán. A mondatok végén úgy felkacsaringózik a hangja a levegőbe, mint a vadszőlő kacsok a kerítés oldalára. Az ének lejártával sovány, hosszú, szürkés arca műmiává esik össze. Orra tövétől az állcsontokig két mély árok fut alá, szája kissé nyitva marad, de opálos két szeme néz-néz valami végtelen távolságba, ahová csak megszállottak látnak. Pihenés után beszédbe fog babiloni vízekről és egyebekről. Rá-rápillant a táncoló tömegre, de nem ostromoz és nem reméltet, mint Jónás proféta. Inkább citerázik, mint Dávid király. Ugy tetszik, hogy a nép vígasságát, a gyermekek kacagását, a kurjongatást, a táncritmusokat a markába kapja, hogy fehér galambként az Istenhez röptesse. Az asszonyok feljelpillantanak a szálló madár után.

Megtudom, hogy ez egy másik Kolumbán új sarja, akinek az őse: Kolumbán János, kalvinista pap volt valahol a Szilágyságban. Ő írta a „Beteg lelkeknek való medicinák” című könyvet 1670 körül, amiről a család keveset tud, de mindenegyes tagja tudat

Az iksz században élő költő

Jó olvasó, ki olvasod
e valaha irt zengő verset,
ne tudd meg soha, hol lakott
a lány, kit benne ünnegettek.

A lány, ki látott valahol
s megénekelte szívét betöltő
szerelemmel, ki most dalol:
egy iksz században élő költő.

A legszebb nép leánya volt.
Kutasd őt mindenütt, amerre
lemegy a nap, feljön a hold
s csillag vetül tóra, tengerre.

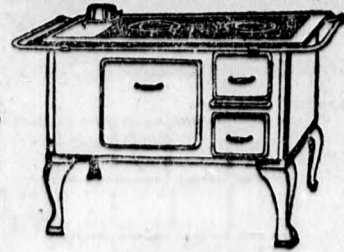
Kutasd, hol a cédrusfa nő,
hol az édes narancsok érnek,
hol nappalra éjszaka jó
s az éjszaka nappalba téved.

S, ha látsz egy lányt: a haja bronz,
és a termete, mint a nádszál:
kinek titkos varázsa vonz:
ámítsd magad, hogy rátaláljál

a lányra, akit énekeim
beleözög im időbe, térbe,
hogy a fény sugarát végtelen
s halhatatlan életét élje.

HORVÁTH IMRE.

Házilasszonyok öröme.

Speciális
szer-
kezetMint-
máls
fogyasz-
tás

A MASSZIV

ELITE--TÜZHELY

fehér zománc kivitelben. Tűzálló samot-béleléssel
SZÁNTÓ Oradea

„ZEPHIR” kályhagyára. Esslingeni faredőnyök,
acellemez redőnyök. Kérjendijátalan árjegyzéket

alatt ismeri a beteg lelkek orvosságát: az imat, a templomot s gyakorolja is az istenes életet kivétel nélkül.

Ezeket a nép szoltáros, istenes Kolumbánoknak keresztelte.

— Hát, te melyikhez tartozol? — kérdem rokonomat.

— Gyere csak! — int a nyitott nagykapu felé.

A kapun kívül lóháton ül egy Kolumbán. Most hozta a csordából a lovat. Kalapján búzavirágok lengenek.

Két ember szakértelmével kerülgeti a lovat, úgy látszik, meg akarják venni. A ló jó hűsben van, de a vakszem gödrei a vénségtől bemélyültek, a hátsó bal térdén pedig akkora bog éktelenkedik, hogy akármelyik fűzfa megirigyelhetné.

Az egyik vevő kipecskeli kezével a ló száját, hogy a fog-kalendáriumról az éveket leolvassa. Az ember csak hümmögést hozza, aztán megszólal:

— Erőst vén, ez a dög!

— Abbiza nem, csak 15 esztendő. Hát még hol az idő? — védi a gazda a lovat, de félszemével a magasból ránkkacsint.

Minket kerülget a humor.

— A jobb szemén hályog van, — diffamál a vevő.

— A másikkal még így is igen sokat lát, a huncut, — fogja ki a támadást az eladó, de hangjában cinizmus van. Mintha cuculista mondaná magáról: „hazátlan, bitang vagyok.”

Sógorom vihog és zsebkendőt tart a szájához dugásnak.

— Hát tud-e enni, futni, ez a szerencsétlen remonda? De igazat mondjon!

— Hát, nem látja a farán? Jó étkes a disznó, még jobb futó a kutya, — feleli a tulajdonos, teljes cinizmusba pakkolva a kétértelmező beszédet.

A sógor száján kitörő kacagászuhatag átütötte a dugást.

A vevő mérges szemmel felénk vág. Azt hitte, hogy az ő szakértelmén fenjük a jókedvet.

Addig s addig mesterkednek a vásárosok, hogy lassan összeférnek s a vásárt megcsinálják Kolumbán a ló hátáról lekerül, leveszi a nyeregnek tett pokrócot, aztán nagyon komolyan a ló nyakához lépik. Meglapogatja tenyerével, majd átöleli. Az arcát odanyomja a ló fejéhez és hosszasan tartja rajta, amíg egy könnycsepp kigördül a szemén.

Ebben a könnycseppben benne van egy hosszú múlt: a barázda, ami a ló nyomán mélyült a földre, a gabona, a búzavirág, a zakaoló malom, amiknél ottsegített a föld szerelmének a kenyeres pájtása: az elbogosodott, a megvakult, a kivénült ló.

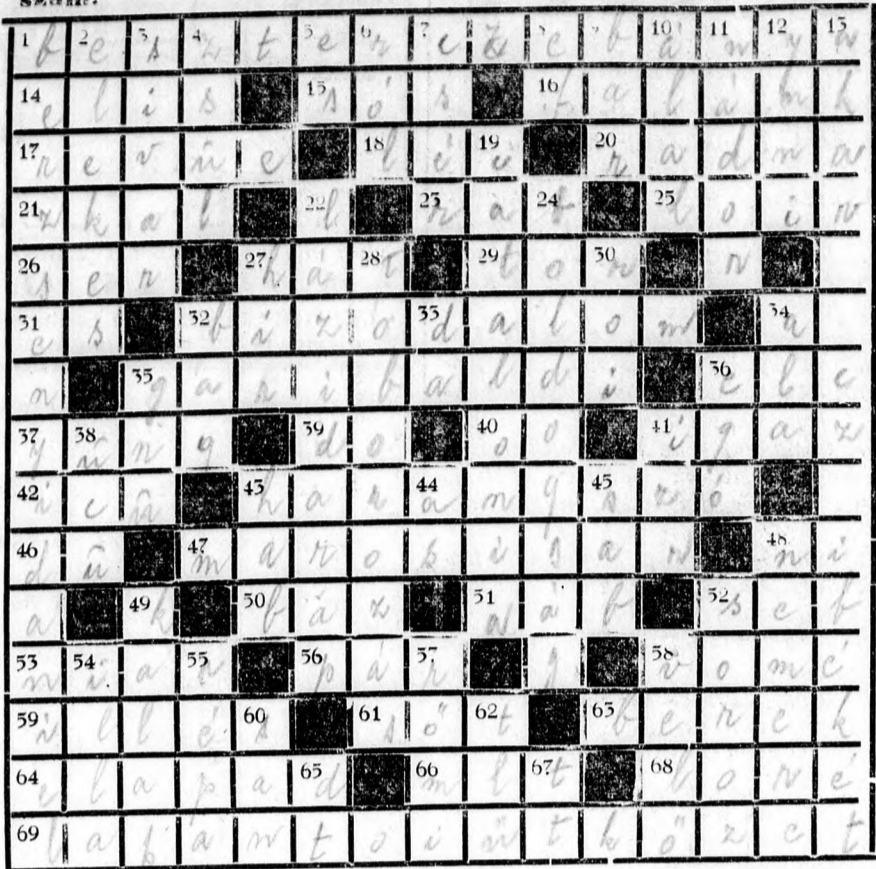
— En ezekben a Kolumbánokból való vagyok, — osztályozta el magát sógorom, — akik szeretik a földet, a jókedvet s a mosolygást. Minket a nép, a falu úgy hív: földszerető, jókedvű Kolumbánok.

És egyik ivóban áldomásra ültek a vásárlók s a Kolumbán ágak.

Ott volt a pohárrágó, a szoltáros, a földszerető, akik a maguk sajátosságával gyökernek a rögbe évszázadok óta és színesítik a székel ugart, az iskolákat, a templomokat, a közéletet, mint muskátli a tornácot és kopják a temetőt.

KERESZTREJTVÉNY

34. (277.) szám.

Beküldendő: vízsz. 1., 32., 35., 69., függ. 1., 13., 24., 28., 52.

Beküldési határidő: szept. 30.

Vízszintes sorok:

1 Felvidéki város. 14 Görög város. 15 Ilyen a tenger víz. 16 Minden megesszik. 17 Szemle — Franciaül. 18 Feskeny deszka. 20 Aradmegyei kézfegy. 21 I-ve lakodalom, ford. 23 Fogó. 25 E-vel francia főnök. 26 Ital. 27 Testrészt. 29 Lakóma. 31 Betű kiejtve. 32 Reménykedés. 34 Idegen kettős magánhangzó. 35 Olasz szabadsághős. 36 Vicc. 37 Gúny betűi keverve. 39 Adok latinul. 40 Azonos hangzó. 41 Valódi. 42 Becézett leánynev. 43 „Hajnali...” Mécs kötete. 46 Idegen személynév. 47 I. Magyar folyó, II. Bajor folyó. 48 Mutatózó. 50 Abrak, ford. 51 A teljes abc egymast követő betűi. 52 Sérülés. 53 Rian betűi kev. 56 Két darab. 58 Vomé. 59 Próféta. 61 Ellentetes kötéző. 63 Liget. 64 Elfogy. 66 U-val idő. 68 Bányaköcsi. 69 A törököket megsemmisítő csata.

Függőleges sorok:

1 Magyar költő (1776—1836). 2 A „Krisztust, kenyeret” szerzője. 3 Kietlen. 4 Fizikai egység. 5 31. vízszintes. 6 Rag. 7 Fa ((ék. hib.) 8 Betű kiejtve. 9 Ékezethibával, noha. 10 Hamis és rangjelzés. 11 Országbíró. 12 Vissza: dnyye középe. 13 1699-ben írták alá. 19 Spanyol tartomány. 22

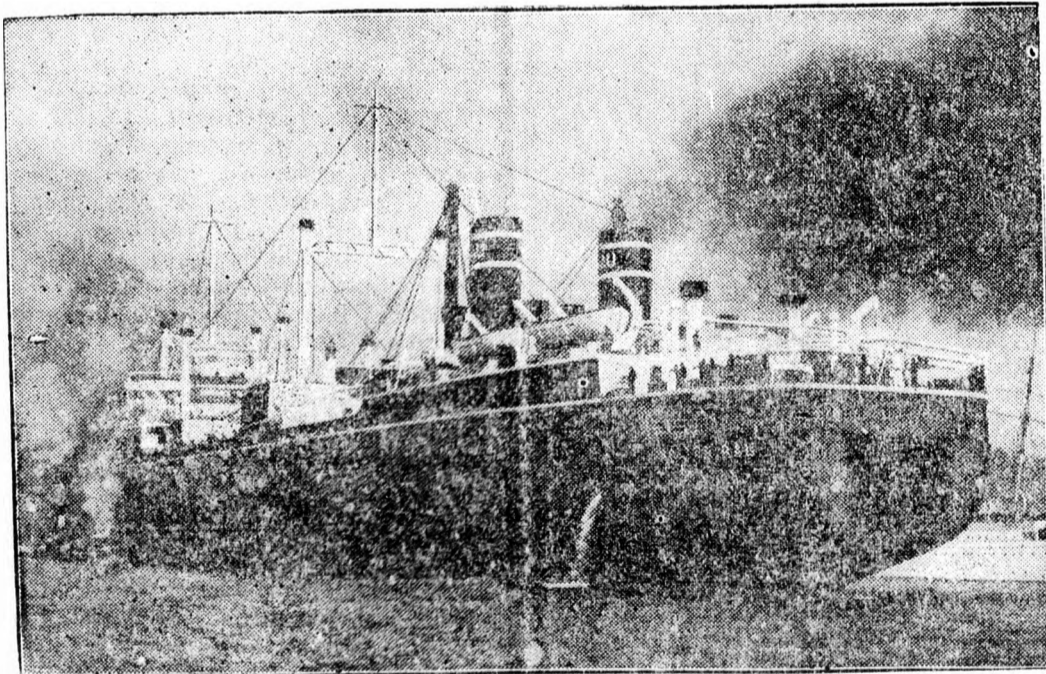
Kigányol, ford (o = a). 24 Nincs igazi a földön. 27 Ujság. 28 Katonafogdosás. 30 Király, idegen nyelven. 32 Pestmegyei község. 33 Itt németül. 34 Latin szárny. 35 Afrikai emlős. 36 Latin személyes névmás. 38 Középet duplázva: rajta! 41 Valásv. 43 Tejszín. 44 Ókori pénz. 45 A-vi: bibliai alak. 48 Erdélyi szél. 49 Ruhadarab. 52 Verbuval. 54 Ó latinul himnemben. 55 Takarmány. 57 Kártyajáték. 58 Csontban van. 60 Szent idegen nyelven. 62 Büntetve volt, ford. 65 D T. 67 Párt.

31. számú keresztrejtvényünk helyes megfejtése:

Vízsz. 1. Harsányi Lajos. 12. Rokokó. 17. Okozat. 25. Iró. 46. Élet. Függ.: Három nemzedék. 7 Jeriko. 9. Simpon alagút. 15 S + o.

32. számú keresztrejtvényünk helyes megfejtése:

Vízsz. 1. és nyílirányú sorok: Eljött az ősz, a park virága hervadva hull a csermely habjába. Függ. 1. és nyílirányú sorok: Eljött a bú, az élet kéje kihálva fül a könnyek özönébe. Vízsz. 22.: Búsulnak a virágok, szegénykék betegek, nincs messze már haláluk. 40 függ.: mert a tél közelg.

Elkészült az első német cetthalászahajó.

A hamburgi hajógyárból került a tengerre a „Walter Rau” nevű, első német cetthalászahajó, melynek hossza 174 méter és 22 ezer tonna rakományt bír felvenni.

Készült a Szent László-nyomda Rt. körforgógépén. Oradea, Strada Regele Carol II. No. 4.

* Ha az arcszíne fakó, szürkésárga és tekintete bágyadt, ha hangulata nyomott és nehéz álmok gyöttrik, ha a bél tulságos rothadási folyamati, gyomorfájás és epepangás kínozzák, olyankor tanácsos néhány napon át reggel felkeléskor egy-egy pohár természetes „Ferenc József” keserűvizet innia. Az orvosok ajánlják.

Apróhirdetések

Apróhirdetések díja szavanként 3 lei, vastagabb betűvel 6 lei. Legkisebb apróhirdetés ára 30 lei. (Az állástkeresőknek 33 százalékos kedvezmény.) Cim a kiadóban 10 lei.

Adás-vétel

Eladó

egy zongoratók. Oradea, Str. Alexandri No. 32. emelet.

Mégvételre keresek:

fehér íróasztalt. Eladók: 1 kis márvány- és egy kártyaasztalt. „Mignon” csokoládéház Oradea, Str. Bratianu 2. szám.

Jutányos áron

eladó bronz ebédlá villanylámpa. Oradea, Str. Joan Ciordas No. 29. Udvarban balra. Megtekinthető délelőtt 11-től 1-ig.

Kisebb magánház

gyümölcsös kerttel jutányos áron eladó. Értekezni: Oradea, Piata Creanga No. 1.

Szabóvasalók,

ollók, klapnifa, vasalópárna, eladók: Bodnár, Oradea, Str. Tache J. nescu 45. szám.

Alkalmazás

Fiókküzet,

cipőszakmában keresztfény vezetőt keres. — Ajánlatok „Garanciaképes” jellegre a kiadóba.

Hosszu bizonyítvánnyal jóvaló, fiatal leányt szobalánynak felveszek azonnalra. Oradea, Str. Bucurestilor 3. szám.

Mindenes leányt

keresünk. Értekezni lehet Oradea, Episcopul Pavel-utca 24. szám.

Fehérnemű varrónőt

keresek hához: Petrovici, Oradea Str. Moldova 22. szám.

Mebizható bejárónő

azonnali belépéssel, a délelőtti órákra felvéteik. Oradea, Str. Sztaroveszky 3. alatt.

Elsőrendű

házi varrónőt keresek. Cim a kiadóban.

Okl. óvónő

előkészítést vállal esetleg nevelőnőnek elmentne vidékre is. Tóth Magdolna, Oradea, Str. Rosiorilor 7. szám.

Oktatás

Láposy Erszébet

zenetanárnő tanít hegedűt, zongorát, elméletet. Oradea, Strada Simeon Stefan No. 20.

Hülönfélé

30 katasztrális

hold föld Oradea határában, haszonbérbe adó Cim a kiadóban.

Figyelem!

Tarján óras és ékszerész, Oradea, Bul. Regele Ferdinand 8. sz. Javítások szakszerűen készülnek. Használt órák és ékszerek vétele.

Cserép- és palatető

javításokat jutányosan készít Burzik Sándor cserepezőmester, Oradea, Str. Ingusta No. 1.

Köszörműssünk

ifj. Kelemen köszörműsnél, Oradea, Piata Mihai Viteazul (Avram Jancu-utca sarok).

Lakás

Kertvárosban,

villamos megálló közvetlen közelében 2 szobás modern magánház, október 1-re kiadó. Str. Matei Cantacuzino 60. Oradea. Telefon 802. sz Dallos.

Butorozott

2 szoba kiadó, fürdőszoba használat. Oradea, Str. Academia 2-a.

Kiadó

2 szoba, nagy előszoba, konyha és mellékhelyiség, október 1, vagy november 1-re. Oradea, Str. Mihail Sorbul 23.

Butorozott szoba

különbejárattal szeptember 15-re kiadó. Oradea, Str. Averescu No. 37.

Kiadó

kétszobás, udvari lakás, Oradea, Str. Bratianu 61. szám.

Iskolás leánykát

teljes ellátással felvesszünk. Leányiskolához közel. Oradea, Str. Jon Ghica 13. szám.

Kiadó

modern 3 szobás, komfortos magánlakás, Oradea, Str. Moldova 41. Barmikor beköltözhető. Értekezés Ep. Pavel 9. szám.

Központban

4 szobás lakás szeptember 15-re és egy egy szobás, konyhas lakás azonnal kiadó, Oradea, I. G. Duca 23.

Kiadó

kertes házban 3 szoba, fürdőszoba lakás november 1-re. Oradea, Str. Ciordas 38. szám.